ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔާ

ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން

9 ޖުލައި 2025

ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގ (ކޮމިޓީފުރާ ކޮޓަރި 5)

ފެށުނު ގަޑި: 12:00

{ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ފާތިމަތު ސަޢުދާ}

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން. ބައްދަލުވުމުގައި ޙާޟިރު ވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންނަކީ ދަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަސީޙް، ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާތިމަތު މުޙައްމަދު، މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޟާ، ހުރާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖޭ.ރ. އަސްލަމް ނަޢީމް، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު އަދި ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޙަމީދު. މިއަދުގެ މި ބައްދަލުވުމުގައި އެޖެންޑާކުރެވިފައި މިވަނީ 2023 އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ އެންޓި-ޓޯޗަރ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރުން. މި ބައްދަލުވުމަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވީ ދަރުސްވާން، ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް. މުއްމިނާ ވަޙީދު، ކޮމިޝަނުގެ ނައިބު ރައީސް. އައިމިނަތު ނަޝްވާ، ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް. އަބްދުލްމަޖީދު، ޑިރެކްޓަރ އަދި އަލީޝާ ނަޢީމް، ޑިރެކްޓަރ. މި ބައްދަލުވުމަށް ދަންނަވައިލެވުނު އެދުން ސަޕޯޓުކުރައްވައިދެއްވީތީ އަރިހުން. (ވަޑައިގަތުމާ ގުޅިގެން) ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ބޭފުޅުންނަށް މި ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުމަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މި ބައްދަލުވުމުގެ އެޖެންޑާގައި މިވަނީ 2023 އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ އެންޓި-ޓޯޗަރ ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން މި ބޭފުޅުން ހައްދަވާފައިވާ ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅުން. އަދި މި ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަނޑުމެން 30 މިނެޓުގެ ވަގުތެއް މި ބޭފުޅުންނަށް ދޭނަން. އެއަށްފަހު މި ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ބޭފުޅުންނާ ސުވާލުކުރެއްވުމަށް ފުރުޞަތު ދޭނަން. އިތުރަށް ސުވާލުކުރެއްވުމަށް މި ބޭފުޅުން ބޭނުންފުޅުވާނަމަ އެ ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރާނަން. އެހެންވީމާ، ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުން. ޝުކުރިއްޔާ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުއްމިނާ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

السلام عليكم. ރިޕޯޓު ހުށަހަޅައި ދޭނީ އަޅުގަނޑު މުއްމިނާ. ރިޕޯޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ކަވަރކުރަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2013 (އެންޓި-ޓޯޗަރ ޤާނޫނު)ގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން 37 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ 2023 އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓުގައި 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓުގެ މުއްދަތަކީ 2022 ޖޫން މަހުގެ 1 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 2023 ވަނަ އަހަރުގެ މޭ މަހުގެ 31ގެ ނިޔަލަށް. ދެން 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓުގެ މުއްދަތަކީ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހުގެ 1 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 2024 ވަނަ އަހަރުގެ މޭ މަހުގެ 31ގެ

ނިޔަލަށް. ރިޕޯޓުގައި ހިމެނޭ ބައިތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި ލިބިފައިވާ ބަޖެޓު މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ކޮމިޝަނުން ކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމަށް ލިބިފައިވާ ބަޖެޓަށް ގާނޫނީ އޮނިގަނޑުގެ ތެރޭގައި އަދުގަނޑުވުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތަކާއި، އުސޫލުތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގޮސްފައިވާ ގޮތާއި، އަދި ހުރި ގޮންޖެހުންތަކުގެ މައްޗަށާއި ދެން ޖެންޑަރގެ މައްސަލަތަކަށް ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމަށް ކުރިއަށްދާ މަސައްކަތްތަކާއި، ނޭޝަނަލް ޕްރިވެންޓިވް މެކޭނިޒަމްގެ ހައިސިއްޔަތުން ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތްތަކާއި ގުޅުން ތަންފީޒުކުރުމަށް ހުރި ގޮންޖެހުންތައް ހިމެނިފައިވޭ. ރިޕޯޓުގައި އަދުގަނޑުވުން އެންޓި-ޓޯޗަރ ގާނޫނު 2013އަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްލާހުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ކުރިއަށްގެންދާނަން. މީގެ ތެރޭގައި އަދުގަނޑުވުން، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް ހުރި ގޮންޖެހުންތަކާ ބެހޭ ގޮތުންނާއި އަދި ގާނޫނަށް ގެންނަން ފެންނަ އިސްލާހުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން މިވަނީ އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހާ އެކު މަޝްވަރާކުރެވިފައި، ޑްރާފްޓްބިލް އެޖެންޑާގައި ހިމެނުނު 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަދުގަނޑުވުން މަޝްވަރާކުރެވިފައިވޭ. މިގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ އިސްލާހުތަކުގެ ތެރޭގައި ނޭޝަނަލް ހިޔުމަން ރައިޓްސް އިންސްޓިޓިއުޝަންގެ ހައިސިއްޔަތުން ޖިނާއީ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ޕެރިސް ޕްރިންސިޕަލް ތަސްދީޤުކުރާ ކަމުގެ ނޫން. ދެން ނޭޝަނަލް ހިޔުމަން ރައިޓްސް އިންސްޓިޓިއުޝަނަކީ ޕެރިސް އުސޫލުގެ މަތިން ޖިނާއީ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރާ ބައެއް ކަމުގައި ނުވާތީ، ޖަކަރާ...

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

އާދެ! ބަންދުއަރުވަން ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުން ކުރިއަށްގެންދާނަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި ވަގުތު މި ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުން ފެށިއިރު ވަޑައިގެންނެވި ދެ ބޭފުޅުން ކޮމިޓީއާ ގުޅިއްޖެ. އެހެންވީމާ، ތަޢާރުފުކޮށްދީ ބަލާއި އެ ވާހަކަ ފާހަގަކޮށްލަން. ކޮމިޓީއާ ގުޅިވަޑައިގެންނެވީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ނާޝިރު އަދި ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޝިހާދު. އާދެ! ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ކުރިއަށްގެންދެވުން އެދެން.

<u>ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުޙައްމަދު ފައިޒު ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

އެހެންކަމުން ނޭޝަނަލް ހިޔުމަން ރައިޓްސް އިންސްޓިޓިއުޝަނެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އެހެން އެން.އެޗް.އާރު.އައިސް ވެސް ކުރަމުން ނުދާ ކަމެއް މިހާ ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤު. ދެން އަދުގަނޑުވުން އޯ.ޕީ.ސީ.ސީ.އާރުއާއި އަދި އެހެން އެން.އެޗް.އާރު.އައިސްތަކާ އެއްކޮށް މަޝްވަރާތަކެއް ކުރެވިފައިވާނެ، މަޝްވަރާތަކުގެ އަލީގައި ފެނުނު މައުލޫމާތު އެއްކޮށް މިވަނީ އޭ.ޖީ އޮފީހާ އެއްކޮށް މަޝްވަރާ ވެސް ކުރެވިފަ. އެހެން އިންޓަރނޭޝަނަލް

އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަކީ ޖެންޑަރ ތަޢުލީމުދިނުން. އޭގެ ތެރޭގައި މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ނޭޝަނަލް ޕްރިވެންޝަން މެކޭނިޒަމަކީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން. އެހެންވީމާ، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަކީ ނޭޝަނަލް ޕްރިވެންޝަން މެކޭނިޒަމުގެ ހައިސިއްޔަތުން މި ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ކޮންސްޓްރަކްޓިވް މަސައްކަތްތަކެއް ގުޅިގެން އެހެން އިދާރާތަކާ އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ މާހައުލެއް މި އޮންނަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އެކަމަށް ވެސް މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ޖެންޑަރ ތަޢުލީމުދިނުމަކީވެސް އެބަ ބުނެފައިވާ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އިދާރާތަކާ އެކު ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތަކެއްކަން. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ އެދިގެން ޖެންޑަރގެ އޮޑިޓާ އެއްކޮށް މި މަޝްވަރާ ވެސް ކޮށްލަން. ދެން މީގެ އިތުރުން ހުރަހަގާތައިވާ ވަކިވަކި އިސްތިޤްރާރުތަކަށް ބަލައިލާއިރު ސިޔާސަތުތަކާ ގުޅޭ ކަންކަމާއި ދިމާވާ ގޮތުން ހިނގާ ގޮތުގައި ހިންގާ ކަންކަމާއި ބެހޭ ގޮތުން މި ހިސާބުގެ ސަބަބުން ފުރުޞަތު ހޯދައިދޭ އެ އިސްލާހުތައް ދަރަޖަވެރިކުރުމާ. ދެން ބަލާނަމަ މަސައްކަތްކުރުމުގެ ގޮތުގައި މި ހިސާބު ބަޖެޓެއް. ބަލައިލާއިރު ޖެންޑަރ ކޮމިޝަނުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކާ ގުޅުވައިދީ ތަކެތި ގޮތުގައި މި ރަށުގައި ހިސާބު ކަރުދާހެއް ދިނުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަމުން ޕީކޮންސާ. އޭގެ ތެރޭގައި މިސާލަކަށް ކައުންސިލްތަކާއި ގުޅިގެން ބައެއް ކަންތައްތަކަށް ދޭ ޒިންމާއާއި އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ ހިފެހެއްޓުމަށް ގޮތަކަށް ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަމަށްވާ ކަމެއްގެ ކަންކަން.

އެހެންވީމާ، އަސްލު ބަޖެޓުގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕާޓްނަރޝިޕް އެއް ދިރާސާކުރުމާއި ގޮތުގައި ވާހަކަ، ޕޮލިސީ ތަރުތީބުކުރުމުގެ ބަޖެޓުގައި ބަޖެޓު ކަރުދާހުގެ ތެރޭގައި އިމްޕްލިމެންޓޭޝަން ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވް ބަޖެޓިންގ، ކަރަންޓްލީ ބަލާއިރު ހިސާބު ޖެންޑަރ ކައިރީގައި ޢަމަލުކުރުން ރަނގަޅު ދަރުމަތަކުގެ ބަދަލުގައި ހިސާބު ޖެންޑަރ ކައިރީގައި، ކެޕޭސިޓީ ބިލްޑިންގ ޖެންޑަރ ކައިރީގައި ހިމެނޭ ޤާނޫނީ ދަރަޖަ ހިސާބުން ބިލްޑިންގ ޖެންޑަރ ހިސާބު ހިސާބު މި ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވް ވެސް ވާނީ ހުރަހަކާ. ދެން ޖެންޑަރގެ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވް ބޮޑު 3 މަސްދުވަހު އަހަރުދުވަހު މި ގާނޫނަކީ 2013 ވަނަ އަހަރު އުފެދިފައިވާ ގާނޫނެއް ހަމަގައި ވިސްނަވާލާ، ގާނޫނުގެ ދަށުން ޖެންޑަރ ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވް މަސައްކަތް ބަޖެޓުގައި ފެނިގައި މިވަނީ މި ބަޖެޓުން ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވް ބަލައިލާއިރު ހަމަގައި ވިސްނަވާލާ އެންމެ ބޭނުންވާ 2020 ވަނަ އަހަރު ފެނިގެން ބަޖެޓުގައި މި ދައުރުގައި ފެނިގައި މިވަނީ ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވްކަމުގެ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، އެއަށް ބަލައިލާއިރު 3 މަސްދުވަހަށް އިނާޔަތް ބައިވަރުވުން. ވަރަށް ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތައް އެބަ ހުރި ސެޓަޕް ކޮމިޝަނަށް ނުވާ އެއް ކަމަކަށް. އަސްލު ކަމަކަށް ޖެންޑަރ ޖެންޑަރ މި ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ބާރުވެރިކޮށް ނުހުރި ދަތިތަކެއް ފެނިވަޑައިގެންނެވި. އެހެންވީމާ، ހަމަ ހަމަކަމާ އަޅާ ދަރިވަރު. ހަމަ އެއްއެއްކޮށް ފުރިހަމަ އެކިއެކި ދާއިރާ ތަކުރާރު ދިމާވާ މި ބާރު ސިޔާސަތު ކުރިއަރާ ކަމެއްގެ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ވަސީލަތްތަކާއި ނުވާ ގައިރުގާނޫނީވުމައި، ބަޖެޓުގެ އެ ދަރިވަރު އެބަ ހުރި. އެހެންވީމާ، މި ފުރުޞަތު، 3 މަސްދުވަސް ޖެންޑަރ ފަރާތްތަކުގައި ނުދަށްފަދަ ބަޖެޓުތަކެއް އެ ވަކިވަކިޖެހި އެކުލެވިގެން ބަޖެޓުގައި އެ އިނާޔަތް ބައިވަރުވުން

ނުވާތީ ޢަދުގަނޑުވުން ވާނީ ދުސްތޫރު އެޕިޑިސްޓް 4 ވަނަ ޢިމްތިޔާޒުދިނުމަށް އަދި މައްސަލައިގެ ބާވަތާއި ތަޙްޤީޤުގައި އެ ލިބޭ މައުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ދިރާސާކޮށްގެން މައްސަލަ އަދި އިތުރަށް ވަގުތު ބޭނުންވާ ކަމަށް ވާނަމަ 1 މަހަށް އިތުރުކުރެވިދާނެ ކަމަށް ބާރުލާފައިވޭ. އެއީ އެހެން ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ފުލުހުންނަށް ވެސް އެ ލިބޭ އިޚްތިޔާރު ގޮތަށް އެގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވޭ. ދެން މީގައި އެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ އާދޭ ބައެއް ކަރަދަ އުސޫލުތަކެއް. މިސާލަކަށް އެންޓި-ޓޯޗަރ ޤާނޫނު 2013 ވަނަ އަހަރު، 2013 ގައި ޖިނާއީ ތަޙްޤީޤުކުރާ އިދާރާ ކޮމިޝަން ކަމަށްވެފައި އެކަމަކު ކޮމިޝަން ޓޯޗަރގައި އަމަލުކުރާ ފުލުހުންނަށް އަނބުރާ މުޖުތަމަޢުގައި ގެންނަން މި ހުށަ ފުރުޞަތުވެސްމެ ވެސް އެކުލަވައިލެވެން. ތަޙްޤީޤާތް ފުލުހުންގެ ހައިސިއްޔަތުން އެ ޖިނާއީ ހަރަކާތް ޖިނާއީ ކަމަށް ވާނީ ...

ޑިރެކްޓަރީއެއް އެކުލަވާލައި ފައިނަލްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރެވެމުންދަނީ. ދެން އެހެން ޤައުމުތަކުން ޓްރާންސްފަރވާ ބިޒިނަސްކު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބަހައްޓާއިރު އެ މީހަކާ ގުޅޭ ޢަމަލުކުރުމުގެ ގޮތަށް އެކުލަވައިލާ ގޮތާއި އެ މީހަކަށް ލިބޭނެ ރައްކާތެރިކަން ބަޔާންކުރާ ގަވާއިދުގެ މަސައްކަތް އެކުގަ ރަނގަޅަށް ކުރިޔަށްގެންދެވޭ. އެއީ ގިނަ ގޮންޖެހުންތަކެއް ކުރިމަތިވެފައިވާތީ. އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ގޮންޖެހުންތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން އެކަމަށް ބަދަލު ހޯދުމަށް މުއައްސަސާތަކާ އެއްކޮށް މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މަޝްވަރާކުރެވިފައިވާ. ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު ކުރުގައި ވާހަކަ އެންޓި-ޓްރެފިކިންގ ރިޕޯޓުގެ މި މުއްދަތުގެ ކުރިން އަޕްޑޭޓް ކިޔައިދިން ގޮތުން މި އަންނަނީ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓާ 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމްލައިން ފެށިގެން 2023 ވަނަ އަހަރުގެ 31 ވާގެ ނިޔަލަށް. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓް ބަލައިލާ ކުރުގައި ވަނީނަމަ 2022 ވަނަ އަހަރުގެ އެ ކޭސްތަކުގެ ތެރޭގައި މި އިނީ 2 ޤައުމަކަ 73 ކޭސް 104 ކުރިޔާ. ދެން މިގެ ތެރޭގައި އެބަވޭ އެ ބަޔަކު ސަރަހައްދުގެ ތެރޭގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ އިންޓަރއޭޖެންސީގައި ވެސް 4 ކޭސް 755 ކުރިޔާ 50 ލާރި. ބަޔަކުގެ ޕްރޮސިކިއުޝަން އެ ފުރިހަމަކުރުމަށްވާ 85 ކޭސް 825 ކުރިޔާ 42 ލާރި ޕްރޮސިކިއުޓްވެފައި އިންވެސްޓިގޭޝަން ވިސްނުމަށް، އެ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި އެހެން ކޯޓުތަކުގެ ހަރަކާތްތަކަށް ލިބިފައިވާ ބަޔަކުގެ ތެރެއިން އެ ފައިސާ ހުރިހާ ކޮމިޓީތަކުގެ ފުރިހަމަކޮށް މުއާމަލާތް އަދި އެންޓި-ޓްރެފިކިންގ ސަރުކާރު ހޯދިފައިވާ އިންޓަރނޭޝަނަލް ކޮންމެ މަސައްކަތްތަކަށް އެ ފައިސާ ޓްރެފިކިންގ ކުރެވިފައިވާ ފުރިހަމަކުރަން. ދެން 2023 ވަނަ އަހަރުގައި މި ލިބިފައިވާ 3 ޤައުމަކަ 67 ކޭސް 30 ކުރިޔާގެ ތެރެއިން ބަޔަކު މި ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް އެމަޖެންސީ، 3 ޤައުމަކަ 48 ކޭސް 124 ކުރިޔާ 50 ލާރިއަކީ ޖުމްލަ ފައިސާ އެ ސަރުކާރުގެ ބަޔަކު ބަޔަކު ހަރަދުކުރެވިފައިވާ. މި ދި ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް 2024 ވަނަ އަހަރު އެ ސަރުކާރަށް ވެސް ހަރަދުކުރި ފައިސާގެ ތެރެއިން ޕްރޮސިކިއުޝަން މި ފުންނަ 51 ކޭސް 1 ސަތޭކަ 10 ކުރިޔާއަކީ އަދުގަނޑުވެން ހަމަ އެހެން ހަރަކާތްތަކުން ފައިސާ ނަގައިގެން މި ސަރުކާރު، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާތައް އަދާކުރުމަށް އެ ފައިސާ ވެސް ޓްރެފިކިންގކުރުމަށް ވާނަން ފުރިހަމަކޮށްދިނުން. ދެން ފުރިހަމަކޮށްދިނުން ބަޔާ މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް އަދުގަނޑުވެންތަން ކުރިކަން ދަތިކަން ފައިސާގެ ފުރިހަމަކޮށްދީފައިވާ، ބަޔާނާ އިންވެސްޓިގޭޝަންގެ 2 ޤައުމަކަ 3 ކޭސް 22 ކުރިޔާ މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި. ޖުމްލަކޮށް ދަންނަވަންނަމަ އަދުގަނޑުވެން މި އެމަޖެންސީއެއް ބަޔާނުކޮށް އެމަޖެންސީ ކުރަ އަދަދެއް ގޮތަށް މި ބަޖެޓުންނަށް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަސްލު ބަޔާނުގައި ދިމާވާގޮތަކީ ބަޔާނުގައި ވަކި ސިފަކޮށް ފުރިހަމަ މިނިސްޓްރީން މި ކޮންމެ ޙާލަތެއް ވެސް މި ކަނޑައެޅި. އެ ސިފަކޮށް ތެރެ ކޯޓުތަކަށް މަސައްކަތްތަކާ އެކަމަށް ގާނޫނުގެ ދަށުން ޖިންސީ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، އެ ޖިންސީމަސައްކަތު ބަޔާނުގައި ޕްރޮސިކިއުޝަނުގައި މިއީ ވެސް ވަރަށް ޕްރައިއޯރިޓީ ކަމެއް

ގާނޫނެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެކްޓިވިޓީއަށް ލިބޭ އަދަދަކީ ވަރަށް ކުޑަ އަދަދެއްވީމާ ޕްރޮޕޯޝަނޭޓްލީ މަދުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު ޑިސްޓްރިބިއުޝަންގައި މި އެޑްވާންޓޭޖުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އެ ޕްރޮޕޯޝަނޭޓްލީ އެއްކޮށް ދެން ހަރަދުކުރެވުނު އެ އިންނަ ޗެލެންޖަސްތަކާ އާދެ. އެހެންވީމާ، އެ ކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލާނަން. ދެން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލައިލާއިރު 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓު އިން ސައިކަލްގައި ކޮމިޝަން ރިޕޯޓުކުރި މައްސަލަތަކާއި، މައްސަލަތަކުގެ އަދަދަކީ 128. މީގެ ތެރޭގައި ކޮމިޝަނުން އިސްނަގައިގެން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާ 42 މައްސަލަ ހިމެނޭކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން ރިޕޯޓުކުރެވުނު ތަފާސްހިސާބުގެ ޗާޓެއް އަޅުގަނޑު ސްލައިޑް ސްކްރީނުގައި ދައްކައިދޭނަން. މި ސްލައިޑުގައި އަޅުގަނޑު ބޭނުން ޕްރެޒެންޓްކުރަން ތަހުގީގުކުރަމުން ޖުމްލަ އަދަދާއި ތަހުގީގުކުރުމަށްފަހު ނިންމި މައްސަލަތަކުގެ އަދަދު. މި ސައިކަލްގެ ތެރޭގައި ތަހުގީގުކުރުމަށްފަހު ނިންމާފައި މިވަނީ 184 މައްސަލަ. މީގެ ތެރޭގައި؛ އާދެ! މި ރިޕޯޓިންގ ސައިކަލްގެ ކުރިއަށް ހުށަހެޅުނު 70 މައްސަލައިން އަޅުގަނޑުމެން ތަހުގީގުކުރުމަށްފަހު ނިންމާފައިވޭ. ދެން އަދި ރިޕޯޓިންގ ސައިކަލްގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން 114 މައްސަލައެއް ތަހުގީގުކުރަމުންދަނީ. ތަހުގީގު ނިންމާފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި މި ރިޕޯޓިންގ ސައިކަލްގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން 78 މައްސަލައެއް ތަހުގީގު ނިންމާފައިވޭ. ދެން ކުރިން ހުށަހެޅިފައިވާ، ސައިކަލްގެ ކުރިން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން 37 މައްސަލައެއް ތަހުގީގުނިންމާފައިވޭ. މި 2024 ވަނަ އަހަރު ކޮމިޝަނަށް ރިޕޯޓުކުރެވުނު ރިޕޯޓިންގ ޕީރިއަޑުގެ ތެރޭގައި 126 މައްސަލައެއް. އޭގެ ތެރެއިން ކޮމިޝަނުން އިސްނަގައިގެން 68 މައްސަލައެއް ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. މި ސައިކަލްގެ ތެރޭގައި ވެސް ތަހުގީގުކުރުމަށްފަހު ނިންމާފައިވާ 185 މައްސަލައެއް. އޭގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކުރިން، މި ސައިކަލްގެ ކުރިން ހުށަހެޅުނު އެއީ މި ދެންނެވި 2023ގެ ޖޫންގެ ފަހުން ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ 74 މައްސަލައެއް. ދެން ރިޕޯޓިންގ ސައިކަލްގެ ތެރޭގައި 111 މައްސަލައެއް. ތަހުގީގު ނިމުނު ޖުމުލަ ބަލައިލާ ކޮޅުގައި ވިޔަސް، ތަހުގީގު ނިމުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ރިޕޯޓިންގ ސައިކަލްގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި 78 މައްސަލައެއް ތަހުގީގު ނިންމާފައިވޭ. އަދި ކުރިން ހުށަހެޅުނު 44 މައްސަލައެއް ނިންމާފައިވޭ. ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި 2023 ވަނަ އަހަރުގައި މި ހުށަހެޅި 128 މައްސަލައިގެ ތެރޭގައި ތަހުގީގުކުރުމަށްފަހު ކޮމިޝަނުން ނިންމާފައިވަނީ 114 މައްސަލައެއް. ޕެންޑިންގުކޮށް 10 މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑު އެ ޕެންޑިންގުކޮށް ނިންމާފައިވާ ސަބަބުތަކަކީ ޖިސްމާނީ ދެން އިން ސްލައިޑުގައި. ޕީޖީއަށް ފޮނުވުނު 4 މައްސަލައެއްވޭ. ރިޕޯޓް މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ޕީޖީއަށް ފޮނުވުނު މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ކޮމިޝަނުން ޕީޖީއަށް ފޮނުވާފައިވަނީ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫންގެ ފަހުގެ އެއީ ސައިކަލްގައި.

2024 ވަނަ އަހަރު އެ ރިޕޯޓު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައި މިވަނީ 126 މައްސަލައެވެ. އޭގެ ތެރެއިން ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ނިންމި 114 މައްސަލައަކާއި ތަޙްޤީޤުނުކުރުމަށް ނިންމި 13 މައްސަލައަކާއި ގޮތެއް ނުނިންމާ 3 މައްސަލައެއް އެބަ އޮތް. ގޮތެއް ނުނިންމާ 3 މައްސަލަ އެ ދެން އަދި ސައިކޮލޮޖީގެ ތަޙުލީލުން ހުރަހެޅިފައިވާތީ ރިޕޯޓިންގ މުއްދަތުގެ ކުރިން ފުރަގަސްކޮށްލަން. 2023 އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކޯޓުތަކުން ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ރިޕޯޓްތައް އަދުގަނޑު ބާރުއެޅެނިކަން. ތަފާސްހިސާބު އެ ފުރިހަމައިގަންނަވަނީ މި ކޯޓުން. ހުރަހަށްފައިވާ މައްސަލައިގެ ޗާޓަރގެ އަމަލެއް ނުހިފެހެއްޓި ކޯޓުން ހުރަހަކައި ތަޙްޤީޤުކުރަމުންދާ ނުހި ތަޙްޤީޤުކޮށްފައިވާ މައްސަލައަކަށްވާތީ ކޯޓުން ހުށަހަޅާ ފުރިހަމަކުރުމުގެ ކަމުދާތަކެއް ހިއްސާކޮށްފައި ނެތުން. ކޯޓުން ހުށަހަޅާ ރަސްމީ ހުށަހަޅަ ވީސް މި މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ބަޔާނާއި ކުރިއަށް ހުށަހަޅާ މިފަދަ ބަޔާން ސަރުކާރުގެ ޚިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކާއި މައްސަލައާ ގުޅުން ކަމާބެހޭ ފަރާތްތައް ކާވެނިއާ ގުޅުން. ޚާއްސަކޮށް މައްސަލަ ބަލާއިރު ބައިވެރިވާ ތަރުތީބު ފުރަގަސްކޮށް ކޯޓުތަކުން ހުށަހަޅާ މަސައްކަތް ތަރުތީބު ޤާނޫނީ ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް ދިރިއުޅުމަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތުން ހަރަކާތްތެރިވާނެ. ކޯޓުތަކުގެ ރަސްމީ ހިނގާ ހަށިހަމަ ސަރަޙައްދު ތަޙުޤީޤު ކުރުން މައްސަލައިގެ ފުރަތަމަ ސްޓޭޖު ގެއްލުންވާނީ، ނިންމުމަށްފަހު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ކުރިއަށް ގެންދަން ބައިވެރިވާ ފުރިހަމަ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ޤާނޫނީ ހަރަކާތްތެރިވެ.

2023 ވަނަ އަހަރުގެ އެންމެ ފަހު މައްސަލައެއް ރަޖިސްޓްރީ. މިއީ ދިރިއުޅުމަށް ޚިދުމަތްދޭ ނިޒާމެއް 2024 ވަނަ އަހަރުގައި ޢިލާޖު އެހީތެރިވުން މި ދާއިރާގައި. 3 މައްސަލައެއް މި ދާއިރާގެ ދިރިއުޅުމަށް ޚިދުމަތްދޭ ނިޒާމެއް ވެސް، 3 މައްސަލަ ވޯޓުފިޔަވައި ކައުންސިލްތަކަށް ސަރުކާރުގެ ނިޒާމެއް ވެސް. އެހެން ޖުމުލަ 2023 ވަނަ އަހަރުގައި 9 މައްސަލަ. 2024 ވަނަ އަހަރު 7 މައްސަލަ އެބަ އޮތް. މި ސްކޫލްތަކުގެ ސްޓާފުން ބަލަހައްޓައިދޭ ފުރުޞަތުތަކަށް 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ތަޙްޤީޤުކުރި މައްސަލަތަކުގެ ގޮތުން ފުރިހަމަ ސްކޫލްތަކުގެ ބަލަހައްޓައިދޭ ޚިދުމަތް މި ޢުމުރުގެ އެންމެ ގިނަ މައްސަލައިގެ ގޮތުން ހިމެނެނީ ފިޔަވައި ދިރިއުޅުމަށް ޚިދުމަތްދޭ ނިޒާމެވެ. އެއީ 2021، 2022 ވަނަ އަހަރުގައި 78 މައްސަލައެއް އަދި 2022 ވަނަ އަހަރުގެ މި ސަރުކާރުގައި 69 މައްސަލައެވެ. އަދި 2023 އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގައި ސްކޫލްތަކުގެ ސްޓާފުން ބަލަހައްޓައިދޭ 79 މައްސަލައެވެ. ކައުންސިލްތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ސްކޫލްތަކުގެ ސްޓާފުން ބަލަހައްޓަނަމަ މި ރިޕޯޓްތަކުގެ ޕްރިންސިޕަލުގައި ކޮންސެލިންގ ދިރިއުޅުމަށް 39 މައްސަލައެވެ 2023 ވަނަ އަހަރުގައި އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގައި 17 މައްސަލައެވެ އެބަ ފުރަގަސްކުރެވޭ. އަނިޔާ ލިބުނު ކަމަށް ބުނާ ފަރާތްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބަށް ބަލައިލާއިރު 18 އަހަރުން ދަށުގެ އުމުރުފުރައިން އަންހެން ބައިމީހުން ކުޑަކުދިން ބައިމީހުން 2023 ވަނަ އަހަރު 1 ކުއްޖެކެވެ. 2024 ވަނަ އަހަރުގެ 10 ކުއްޖެއް. ފިރިހެން ކުޑަކުދިން ބައިމީހުން 2023 ވަނަ އަހަރުގައި

16 ކޭސްޖެއް. އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގައި ވިކްޓިމްސްގެ ގޮތުގައި 20 ކޭސްޖެއް އޮތްކަން ފާހަގަކުރެވޭ. 18 އަހަރާއި 65 އަހަރުގެ އުމުރުފުރައަށް ބަލާނަމަ އަންހެނުންގެ ގޮތުގައި މި ފާހަގަކުރެވުނީ 4 އަންހެނުންނެ 2023 ވަނަ އަހަރުގައި. އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގައި 3 އަންހެނުންނެ އަދި ފިރިހެނުންގެ ނިސްބަތަށް ބަލާނަމަ ގިނަކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އެއީ ކުރީ އަހަރަށް ބަލާއިރު 109. އަދި 2024އަށް ބަލާއިރު 115. 65 އަހަރުންމަތީގެ އަންހެނަކު ވިކްޓިމްސްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވިފައެއްނުވޭ. ފިރިހެނުންގެ އަދަދަކީ އެއް ފިރިހެނެއް. 2023 އަދި 2024 ވަނަ އަހަރުގައި 2 ފިރިހެނުން. ޖެންޑަރބޭސްޑްއަށް ބަލައިލާނަމަ، އަނިޔާގެ ބާވަތުގެ ޖިސްމާނީ ބާވަތުގައި ވަނީނަމަ މާއްދީ އަނިޔާތަކުގެ ތަފުސީލުތަކުގެ އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. 2020 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މާއްދީ އަނިޔާތަކާ ގުޅުންހުރި ތަފުސީލުތަކުން މިވަނީ ވަރަށް ބޮޑުކަން އިތުރުވެފައި. 2020 ވަނަ އަހަރުގައި 20 ކޭސްއެއް ބަލައިގަނެވި، 2021ގައި މި ރިޕޯޓިންގެ ޕީރިއަޑްގައި މި އިންސިޑެންސް، 2021، 2022 ގައި މި އިންސިޑެންސް 86. އަދި 2022، 2023ގެ ރިޕޯޓިންގެ ޕީރިއަޑްގައި މި އިންސިޑެންސް 97. އަދި 2023، 2024 ގައި މި އިންސިޑެންސް 114. ނަފްސާނީ އަނިޔާއާ ގުޅުންހުރި ތަފުސީލުތަކަށް ބަލައިލާއިރު އެ ޖެންޑަރބޭސްޑް މި އިންސިޑެންސް 2020 ވަނަ އަހަރުގައި ވަރަށް ދަށްކޮށް އިސްތިޤުރާރުގައި، 2021، 2022އިން ފެށިގެން މި އިންސިޑެންސް ވަރަށް މަތިވެފައި، 2023 އަދި 20 އައިރުސަ، ދުން އަސްރާގާ ޖެހިގެންދިޔަ ބޭނުންޖެއް 6 މި އިންސިޑެންސް. މި 2 އަހަރުގައި ރިޕޯޓިންގެ ޕީރިއަޑްގައި ވެސް ހުރަސްއެޅުން މައްސަލަތަކާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުރި ދަތިތަކަށް ބަލާކަމުގައި ވަނީނަމަ ވަރަށް ގިނަ ދަތިތަކެއް އެބަ ހުރި. އަދުލު އެހެންނަމަވެސް މުޖުތަމަޢު ކަންކަމަށް ޖެހިލުވާނަން. އެހެން ފުރަތަމަ އަދުލު ބަޖެޓުގެ ކަންތައް އަދުލުއިންސާފު ހިއްސާކުރިން. އެހެންނަމަވެސް، އަދުލުއިންސާފު އަދި ކުރީގެ ބަޖެޓް ބައި ގެންގުޅެން. އެއީ ބަޖެޓުގެ މުސްތަޤުބަލުގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ބަޖެޓުގެ ހުރި ފަރަޤްކޮށްދީގެން އަދި ހުރި ހުރުމަތުގެ ދަސްވުމުގެ ތަފުސީލުތަކަށް މި ނުލިބޭ ގޮތްމަގު ހުރުމާއި އަދި ހުރި ހުރުމަތުގެ ބައިގައި އެބަ އާދޭ. ފުރުސަތު ގޮތްމަގު ހުރުމަތަށް އަދުލުއިންސާފު ހުރުމަތު ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގެ 2 އަހަރުދުވަހު އަދުލުއިންސާފު ވަނީ ބަޖެޓުގެ ރާއްޖެ. އިސްތިއުމާލުކުރުމުގެ ގޮތުން އަދުލުއިންސާފު މަސައްކަތްތަކަށް ފައިސާ ދިނުމަށް ޖެހޭ. ކުރިއަށް ޚާއްސަ އަދަދެއް ބަޖެޓު ފަރާތުން ދެވޭ އަދުލުއިންސާފު ހޯދުމަށް. ބަޖެޓުގައި ވެސް އަދުލުއިންސާފު ހޯދުމަށް ގޮތްވާ އަދުލުއިންސާފު އިނގޭ ކަމެއް. މި އަހަރެއް ބަޖެޓު ފުރުސަތުތަކާ ދުވަހުގެ ގޮތުގައި ހުރިހާ އަދުލުއިންސާފު ފުރުސަތު ބަޖެޓް ގާތްގަނޑަކަށް ބަޖެޓް ކުރިމަތިލާން ދަނީ އަދުލުއިންސާފު ވެސް އިނގޭ ކަމެއް. މި ކަމުގައި އިންސާނީ ދުވަސް ވަސީލަތް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ވެސް އެ ބަޖެޓް ޖެންޑަރއިންސާފު މުއައްސަސާތަކުގެ ވެސް، ފުރުސަތު ބަޖެޓާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން މި ދައުލަތުގެ ހަރަކާތްތަކުގެ އަދުލުއިންސާފު ފުރުސަތުގެ އަދުލުއިންސާފު ހޯދުމަށް އެއް ދުވަހު. ފުރުސަތު ހުރިހާ ސަރުކާރު މި

ރެކޯޑުކޮށްދެވޭނީ. ބަލައިލާއިރުގައި 3 މަސްދުވަހުގައި ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤުކުރަންޖެހިފައިވާ ސްޓޭޓްމަންޓުނަން އެ ބުނަ ބޭނުވެގެން ވެސް އެބަ ރިޕޯޓިން ވެސް ކުރޭ. ރެކޯޑުކޮށްދެނީ ފުރަ ސްޓާފުން ބަލާލައިފި ކަމަށް ވާނަމަ ވަރަށް ހައި ރެކޯޑުކޮށްދެނީ، މި ބޭފުޅުންނަށް ގެނެސް ބަލައިލައިލައިފިއްޔާ އަބަދު ވެސް އެ ސަރުކާރަށް މުވައްޒަފުން ހުރުމަތްކަން ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރިހެން. އެއީ ރަނގަޅުކަމެއް މުވައްޒަފުންނަށް ވެސް އެބަ ހަމަ އިޞްލާހުތަކެއް އެބަ ޖެހޭ ތަރުތީބުގެ ޕްރޮސެސް އޮތީ ބޭނުން. އެ މައްސަލަތައް ތަރުތީބުކުރުމަށް މުވައްޒަފުންނަށް ޓްރެއިނިންގ ދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ކޮމިޝަނުން ބަދަލުތައް ނުވާތީ. އަދި ފުލުހުންގެ ޒިންމާދާރުން ހިންގާ ބައެއް ޓްރެއިނިންގތަކުގައި މުވައްޒަފުން، އެއް މުވައްޒަފުން ތިބޭ ކަމުގެ ހުރިހާ ޕްރޮސެސް ވެސް މުވައްޒަފުންނަށް ފުރުޞަތު ނުލިބޭ ކަމަށް ވާނަމަ އަދި ހުރިހާ ބޭނުންތަކެއް ތަރުތީބުކުރުމަށް އެ ބޭނުންވާ ކަންކަމާ ބެހޭ ސިޔާސަތުތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ޕްރޮސެސް.

އެހެންވީމާ، މައްސަލަތަކުގެ މާޙައުލުގައި އެ ދިމާވާ ޖެންޑަރ ބޭސްޑް ކޮމްޕްލެއިންޓް އަސްލު ވަރަށް ދަތިވެގެންދޭ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅުކަމުގައި މިއީ އެބޮޑު މައްސަލައެއް ޖެންޑަރ ހިސާބުގައި އެއް ހުށަހެޅުމެއް. އެބޭފުޅުންގެ ކޯޓުތަކުގައި އެބަ ހުރި ޓްރޭނިންގ ބަޖެޓް ވެސް ނުކުރަނީ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުތަކުން. ދެން އަޅުގަނޑު ޖެހިލާނަން ސީ.ސީ ޓީ.ވީ ފުޓޭޖަށް. ހުރި ހިސާބުން މި ދިމާވާ މައްސަލަތައް. އެކި ބައިބޭނުން މަޢުލޫމާތު މިހާރު، ކުށްވެރިކުރުމަށް، ފުރިހަމަ އެކި ތަރުތީބުގައި ފުޓޭޖު ބަހައްޓާ މުއްދަތު ތަފާތު. ނިސްބަތުން މައްސަލައަށް. ބައެއް ތަރުތީބުގައި 7 ދުވަސް، 15 ދުވަސް، 30 ދުވަސް. ހިފާ ބޭފުޅުން އަތުގައި ބާކީ މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ ނުހުރެ. ނުހުށަހެޅިގެން މުޢާމަލާތް އޮތް އެހެން ތަރުތީބުން މި ހާލަތު ހުއްޓުން ހުށަހަޅައި ދިމާވާ ރަނގަޅުވާނެ ކަމާ. އެހެންވީމާ، އަދި ފުލުހުންގެ ޒިންމާދާރުން ކަރުނަބަނދު ސަރުކާރުގެ މި ދާއިރާގެ ބައެއް ބޭނުން ޝަކުވާތަކެއް ހުށަހަޅާފައިވާތީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މައްސަލަ މި ހުށަހެޅޭ ޖަވާބުދާރީކޮށް އެ ހުށަހެޅިއްޔާ ފަޔަވަރަކަށް އިތުރުކުރެވޭނެ ހިސާބަށް. އަދި އެ ހާލަތު އިތުރުކުރެ ހިސާބު ބައެއް ތަރުތީބުގައި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި ކުށްކުރިކަން ސާބިތުވާ ކަމެއް ނެތީ ހުށަހަޅާ މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި މިއީ ދިމާވާ ވަރަށް ބޮޑު ކަންތައްތަކެއް. ތަރުތީބުގައި އަނިޔާވެރިކަމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ނިންމުމުގެ ވެސް ނިޔާމާ 6 މަސްދުވަހުގެ ތަރުތީބުގައި ހުރިހާ ފުލުހުންގެ ކަމާ ގުޅޭ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާނެ. އެކަމަށް ބަދަލުގެ ކޯޓުތަކުން ހިއްސާ ދުވަސް ފުލުހުންގެ ޒިންމާދާރުން ވެސް، ކަރުނަބަނދު ސަރުކާރުގެ ސަރުކާރުގެ މި ހުށަހެޅުން އަދި ފުލުހުންނަށް ތަރުތީބުކުރުމަށް ބައްޕައިކުރަންވާނެ ވެސް ފުރަސަތު ކުރެވިދާނެ. އެހެންވީމާ، މިއީ ޖުޑީޝަލް ކޮމިޝަނުގައި ހުރި ހުށަހަޅާ ވަރަށް ބޮޑު ދިމާވާ ތަރުތީބުތައް. މުޢާމަލާތު ރިޕޯޓަށް ބަލައިލާއިރު ޖެންޑަރ ބޭސްޑް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ޖެންޑަރގެ ތަރުތީބުގައި އެ މައްސަލަތަކުގެ ތަރުތީބު ވާނީ. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ބައެއް ސަރުކާރުގެ ނަހަމަޖެހުމެއް އެބަ ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އަދިއަދަށް ވެސް މުޢާމަލާތް ރިޕޯޓްސްތަކުގެ ފުރިހަމަކުރުން އެކަމުގެ ދިޔަ އަނިޔާތަކާ ބެހޭ ގޮތުން

ޑޮކްޓަރުންނާއި ފުރިހަމައަކަށް ފިލުވާއްސުނުކުރޭ. ރިޕޯޓުއަކަށް އެ ބޭފުޅުން ވެސް ބައެއް މީހުންގެސްޓޭޓްމަންޓުގައި ވިދާޅުވަނީ އެމަރޖެންސީ ސިޓުއޭޝަންސްގައި މިހެން އަންނައިރުގައި އެ ބަލިމީ ޑޮކްޓަރުޖެއަށް ނުދެވޭ. އެކަމަކު އެ ޕްރަޔޯރިޓީ އެބަޖެހޭ. ހެލްތު ސެކްޓަރާ އެއްކޮން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ މަސައްކަތްކޮށްފައި ކުރަން އެކަމަކު އިސްކަމެއްދީގެން ޕޭޝަންޓް ޗެކަޕް ރިޕޯޓް ފުރިހަމަކުރުމުގައި ގިނަ މައްސަލަތަކެއް ދިމާނުވާ ގޮތަށް ހެދުމަށް. ދެން އިތުރު ކޮންސަރންސްތައް ވެސް ހުށަހަޅާ. އޭގެ ތެރޭގައި ރިޕޯޓުގައި ހިމެނިފައިވާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު ޖެހިލާނަން މި މުއްދަތާ ހަމައަށް މި ގޮތުން އުފުދުން ދުވަހުން ފުރިހަމަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލާ އެކީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިވާ މުޢާމަލާތުތަކުގެ މަސައްކަތް. 2013 އިން 2020 އާދެމެދު މަހުގެ ނިޔަލަށް ބަލައިލީމަ ކަމުގައި ވާނަމަ އެންމެ މައްސަލައެއް މިވަނީ ގޮއްސައި މި ގޮތުން ވުޖޫދުވެފައިވުން. އެހެންނަމަވެސް، 2020 ސެޕްޓެންބަރުގެ 8 އިން ފުރިގެން ގޮއްސަ 2025 ގެ މަހުގެ 30ގެ ނިޔަލަށް ބަލައިލާނަމަ ދަޢުވާކުރާ ގޮތުގެ ނިންމުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް 40 މައްސަލައެއް ފޮނުވިފައިވޭ. ދެން މި ބޭފުޅުންނަށް ފުރިހަމަޖެހިގެންނުވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ދަޢުވާކުރުވައިދޭ އަދަދު ވަރަށް މަދު. 3 މައްސަލަ މި އިދާރީ ދަޢުވާކުރެވޭ. އޭގައި އެބަ އާދަ ކެޓަގަރީއެއް. އެ ކެޓަގަރީގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންނަނީ ދަށުން ދަޢުވާކުރުމަށް ފޮނުވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއް ޖިންސީ އިންސިޑެންޓްތަކުގައި އެބަ އާދޭ. އޭރު ރަށްރަށުގައި ޗައިލްޑް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިސްޓްރީ ބަދަލުގަވެ ޗައިލްޑް ސޯޝަލްސަރވިސަސް. ޗައިލްޑް ފުރަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އަނިޔާވެރިވާ ކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ދެއްވާ ތަފާތުގައި ވެސް އެބަ އޮތް އަނިޔާވެރިކަން، އިންސެސްޓްއާއި ހިނގިކަން އެބަ އެނގޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކޭސްތަކުގެ ދަށުން ދޭ އަދަދު އެބަ ބޮޑުވޭ. އެހެންވީމާ، ޓްރެންޑުތަކަށް ބަލާއިރު ދިޔާ އަދަދު ކުޑަވާ. އެހެންވީމާ، އެ މައްސަލަ ތަހުޤީޤުކުރެވިގެން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތަށް ނޫނީ އެން.އައި.ސީއަށް ފޮނުވާ މައްސަލަ އެބަ ބައެއް ފަހަރު އެ ކަސްޓަޑީވެ ދެބައިވެ އެމިނިސްޓްރީއަޚިއްޔާ އުފަދަ ކަވެއް ނުކުރާތީ ގޮތަށް ނަގަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކަށް ހަދާފައިވާތީ ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހަމަނުޖެހި ވެސް އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރނެއް. މި ކޮންސަރންސްތަކާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ މިގޮތަށް ހުރި އަދި ކޮންސަރންސްތަކެއް އެބަ ހުރި. އެ ކޮންސަރންސްތައް ވަނީ މިއާއެކު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ސިޓީއަކުން މިއާއި ފޮނުވާފައި އެއަށް މަޝްވަރާއަކަށް. ދެން މުޖުތަމަޢަށް ގުޅިގެން ދިމާވާ ހާދިސާތައް. މާނަކުރެއްވުމުގައި ދިމާވާ ފުލުހުންގެ ހިދުމަތް ވެސް އަދި ކޯޓުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ދެއްވި ތަފާސްހިސާބުގައި ވެސް އެބަ އެނގޭ މުޖުތަމަޢުތަކާއި ގުޅިގެން ޗައިލްޑް ކޭސްތަކުގެ ދަށުން ތަހުޤީޤުކުރެވުނީ. އިންޓަރވެންޝަން ދަށުން ހަމަޔަކު ތަހުޤީޤުކުރެވުނު. އޭރު އޭގެ ތެރޭގައި ވީ އިންޓަރވެންޝަން ދިނުމަށް އެކަނި ކުރިމަތިލާ ހާލަތުގައި އެ ރަށަށް ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި

ތަޙްޤީޤުކުރެވުނުއޭ. އެވަރު މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، އިންޓަރނޭޝަނަލް ކޮންވެންޝަން ދަށުން ހަމަތަކާއި ޖެންޑަރު ކޮޑުންޖެސްޓަޑި އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އޮޅި ކިޔާކަމާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ މިހާރު މަޝްވަރާކުރަން ގެނެވޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން ތަޙްޤީޤުކުރާނަން. އެހެންނަމަވެސް، ޖެންޑަރިންގެ ސަބްޖެކްޓް މި ދާ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި މި ކަހަލަ މައްސަލަތައް ވެސް ހުރިކަން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން ދައުވާކުރާނެ ގޮތުގައި ނިންމުމަށް ޕީޖީ އޮފީހަށް ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައިން ވެސް އެބަ އޮތް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ހުރި 33 މައްސަލައެއްގައި އިތުރު ހެކި ހޯދުމާއި އިތުރު ފަރާތްތަކުގެ ބަޔާންތަކާއި އިތުރު އެނަލިސިސް، ފޮރެންސިކް އެނަލިސިސްތަކާއި ހޯދުމާ ގައިޑެންސް ދެއްވާފައި 33 މައްސަލައެއްގައި. އެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން މި ދަނީ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންނަ އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމަކީ ފުލުހުން ވަކިވަކިން ދިރާސާގެ ސަޕޯޓުން އެއްކަމަ މަސައްކަތް އަންނަ އާ ކޭސް އޮޕަރޭޝަންތަކާ ހަމައެކަނި ކުރިން ކޭސް ހިއްސާކުރުމާ ވަކިވަކިން ޓެކްނިކަލް ބެލުމުގެ ރައްކާތެރި ވިސްނުމެއް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތެއް ނުވާ ކަމަށް ބުނާކަމާ. މަސައްކަތް ނިންމުމަށް މި ޖާގަ ދަތިވުމުގެ ސަބަބުން ކުރިއަށް ދިޔައީ ބަދަލުތަކެއްގައި. ދެން ޕީޖީ އޮފީހާ އެއްކޮށް މި ދަނީ މަޝްވަރާކުރަމުން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑު 57 ކޭސްއެއްގައި މަޝްވަރާކުރެވިފަ. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑު އަނިޔާވެރިކަމުގެ މި ގޮތުން ދަތިވުމުގެ 5 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޕީޖީ އޮފީހާ ހަވާލުކޮށް މިހާ ގިނަ ކޭސްތައް މަޝްވަރާކޮށް ދިރާސާ މި ދެއްކުން ގިނަ މަސައްކަތް. އެހެންވީމާ، ކަރަންޓު ގޮތުން ބަލާލުމުން މިހާރު ކަނޑައެޅުން ދިރާސާ ވެސް ކޮމިޓީގައި ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަނީ. އަޅުގަނޑުމެން އާއި އެކުލަވާލައިފައިވާ ފުލުސްތަކުގެ ތެރޭގައި. 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުކުރަމުން ހިނގި ޖުރުމުތަކުގެ ބައްޔަކަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުކުރުމާއި މިހާރުގެ އަދަދަކީ ބައްޔަކަށް 2964 ފަރާތަކަށް މިވަނީ ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުކުރުމަށް މި ދާނީ. މިގޮތުން ދުވަހަކު ބައްޔަކަށް އެންމެ ގިނަ މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ މިވަނީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ އޮފީސަރުން. ހަމަ އެގޮތަށް ފުލުސްއެކަނިކަމާ 2024 ވަނަ އަހަރުގައި ވެސް 4983 ފަރާތެއް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުކުރުމަށްވާން. އެންމެ ގިނައީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ އޮފީސަރުންކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ރިޕޯޓްއެއް ވެސް އެބަ އޮތް. ރިޕޯރޓު އޮންލައިން ފޯމަށް ކުރެއް އަޅުގަނޑުމެން ލޯންޗްކުރި ފަހުން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ އޮފީސަރުން އެކަމަން ޒާތުގެ އަނަންދިއްޔަތުގެ ދެއްވައިގެން އެ ކުރުގައި ގޮތުގެ ފުރުޞަތު ބައިވެރިކުރުން، އޮފީސަރުން ބައިވެރިކުރުންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް، ކުރުކޮށްލަދީ ސަރުވިސްގެ ފަރާތުން ވަރަށް މަދުކަން ފާހަގަކުރެވޭތީ، އެންމެ 34 ބާރުވެން އެ ނިސްބަތް މި ދިޔަ އަހަރުގައި. އެއީ ކުރުކޮށްލަދީ ސަރުވިސްގެ ފަރާތްތަކުންނެވެ ޝަކުވާއެއް ހުށަހެޅިފައިވާ ފަރާތްތަކެއް ނުވޭ. އެކަމާ

އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްދެވިފައި ވަނީ، މި އަހަރު ފެށުނު މަސައްކަތްކޮށްދެވުން މި ދަނީ. އަދި އެ ބާރުވެރިންނަކަށް
އެއަށް ވީ އަ ހެޔޮ ނުދެވޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ބަލަނީ އެ އޮފީސަކުންނަކަށް ފެށޭ އެ ކުރެވޭނީ ހިއްސާކަން
އެނގޭން. މި ގާނޫނަށް އަހުރެމެނގެ އެ އޮފީސަރުން އެ ދޫ ސަރުކާރު އެ ދިރުން އެދެން. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްދެވޭނީ މި އަހަރު ތެރޭގައި ފެށޭ އަދިވެސް އެ ބާރުވެރިން މި ކޮމިޝަނަށް ހުށަހެޅި ގޮތުން
ނިންމުމާ ދެމެދުގައި އެ ބާރުވެރިންގެ އެއްބާރުލުން ހޯދުމަށް. މި ގާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ދޭން
މަޝްވަރާކުރުމާ އެކު ބޭނުމާއި ނޭޝަނަލް ޕޮލިސީ ދެކޮޅުވެރިވުމާއި ހަމަހަމަކަމުގެ މި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް.
އެޑްވޮކަސީ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ދަށުން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނާ ނޭޝަނަލް ޕޮލިސީ ދެކޮޅުގެ ގޮތަށް
ދައުލަތުން ކަނޑައަޅާފައި މިވަނީ. ދައުލަތުން ކަނޑައަޅުއްވާ އެކި ގާނޫނުން ފެށޭ އެ ގާނޫނީ ބާރުވެރިޔާ މިވަނީ
ޤައުމީ ސިޔާސީ ދަށު ދަރަޖައިގައި ހަމަހަމަ ހިންގައިދިނުމަށް ބަޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް.
މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި 2 އަހަރަށް ބަލާ ނަމަ 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި 1 ފޮލޯއަޕް ޖާރީކުރެއް
ކުރެވިފައި، ޓްރޭނިންގ 14 ޖާރީކުރެއް ކުރެވިފައި، ޕީޓީޝަން 1 ޖާރީކުރެއްކުރެވިފައި، ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން
އެދިގެން 1 ޖާރީކުރެއްކުރެވިފައިވޭ. މިގޮތުން އެންމެ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންތަކަށް އެންމެ ގިނަ
ޖާރީކުރެއް ކުރެވިފައި މިވަނީ. ދެން ގިނަ ޖާރީކުރެއް ކުރެވިފައި މިވަނީ އެމް.އެން.ޑީ.އެފް އަދި ފުލުހުންނާއި
އަދި ރިހެބިލިޓޭޝަން ސެންޓަރުތަކަށް. ދެން ޖަލުތަކަށް ފެށޭ ޖާރީކުރެއް ކުރެވިފައި، 4 ވަނައަށް އެންމެ ގިނައިން
ޖަލުތަކަށް މިވަނީ ޖާރީކުރެއްކުރެވިފައި. މި 24 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްކުރެވިފައި މިވަނީ 6 ޓްރޭނިންގ
ޖާރީކުރެވިފައި 6 ފޮލޯއަޕް ޖާރީކުރި. ޖާރީކުރެއްކުރެވިފައިވާ ތަންތަން މި ޕްރިޒަންގައި ހިމެނިފައި މިވަނީ. 2023 ވަނަ
އަހަރުގެ މި ރިޕޯޓްގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެމް.ޕީ.އެސް.އިން ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުންތަކަށް ބަލާ ނަމަ 66
ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާފައިވޭ. މިއިން ޝަކުވާގެ ހައިސިއްޔަތުން ޖުމްލަ 36 ހުށަހެޅުމެއް، އިޖުތިމާޢީ އާއިލީ ތަރައްޤީއާ ބެހޭ
ވަޒާރާއަށް 2 ހުށަހެޅުމެއް. ނޭޝަނަލް ޑްރަގް އޭޖެންސީއަށް 7 ހުށަހެޅުމެއް. މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް
ސަރވިސްއަށް 21 ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅިފައިވޭ. މީގެ ތެރޭގައި އިދާރީ ކަންތައްތަކާއި އަދި ތަންފީޛުކުރުމާ ގުޅުންހުރި
28 ހުށަހެޅުމެއް ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާއިރު މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް 16
ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅިފައިވާކަން ފާހަގަކޮށްލަން. 2024 ވަނަ އަހަރުގައި 33 ހުށަހެޅުމެއް ޖުމްލަ ހުށަހަޅާފައިވާއިރުގައި
ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތަށް 19 ހުށަހެޅުމެއް އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ސޯޝަލް ސަރވިސަސްއަށް 7
ހުށަހެޅުމެއް. މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް 6 ހުށަހެޅުމެއް. އަދި ނޭޝަނަލް ޑްރަގް އޭޖެންސީއަށް 1
ހުށަހެޅުމެއް ދެވިފައިވޭ. ރިޕޯޓްގައި މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި، 2023 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓް މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި 2021

އަދި 2022 ވަނަ އަހަރުގައި އެމް.ޕީ.އެސްއިން ކުރި ޖިނާޔަތްތަކާ ގުޅިގެން 4 އަވަސް ކަރުދާހާއި 18 ރިޕޯޓެއް ކަމާ ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތަކާ ހިއްސާކޮށްފައިވާއިރުގައި، 2024 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޕޯޓިންގ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި 2022 އަދި 2023 ވަނަ އަހަރު ކޮށްފައިވާ ޖިނާޔަތްތަކާ ގުޅިގެން މި ރިޕޯޓުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި 1 އަވަސް ކަރުދާހާއި 10 ރިޕޯޓެއް ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތަކާ ހިއްސާކޮށްފައިވޭ. ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނާއި ދުރުން އަތޮޅުތެރޭ ހަމަ ޕޮލިސް ކޯސްޓްގާޑާ މި 2 ބައިން ކުރި ޖިނާޔަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ފާހަގަވާ ބައެއް ކަންކަން ހިއްސާކޮށްދޭނަން. ރިޕޯޓުގައި ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަންކަން ހިމެނިފައިވާއިރުގައި މާއްދީ ގޮތުން ބަލައިލާނަމަ ޕޮލިސް ކަސްޓޮޑިއަލް ފެސިލިޓީތަކާއި، ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން ސްޓޭޝަނުތަކުގައި ބަހައި ފުސްކުރުމަށް ވަކި ހާއްސަ ތަނެއް ނުހުންނަކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އެކަށީގެންވާއިރުގައި ފާހަގަކުރެވުނުކަން ވިސްނަވަފުސް، އެކަށީގެންވާ ބޭއިލަބުވަން ވެސް ވަކި ހާއްސަ ތަނެއް ނެތް ކަމާއި، އާއިލީ ބައްދަލުވުންތަކަށް ވަކި ހާއްސަ ތަނެއް ނެތް ކަމާއި، ލޯޔަރ މީޓިންގްސްތަކަށް ވަކި ހާއްސަ ތަނެއް ނެތްކަން ފާހަގަކުރެވޭ. މީގެ އިތުރުން މުވައްޒަފުން ތިބޭ އެކޮމޮޑޭޝަނުގެ ހާލަތު ވަރަށް ދަށްކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި އުސޫލުތަކަށް ބަލައިލާ ކަމުގައި ވަނީނަމަ ބޭސް، ފެޖިކަލް އިސްތިރާއް ދިމާވެގެން އެ ޖޭލްތަކަށް ދައްކަން އެދުނިމަ އެ ރިކޯޑުކުރެވުން އުސޫލުން ނުވަތަ ހަމަ އެހާއްސަކަން ބޭސް ދީފައި އެ ރިކޯޑުކުރެވޭނެ އުސޫލުތަކެއް ވެސް ބައެއް ސްޓޭޝަންސްޓޭޝަނުގައި ނެތްކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން ހަމަ މިއާއެއްކޮށް ގެރިވާ ބިދޭސީ ފަރާތްތަކާ މުއާމަލާތްކުރުމުގައި، މި ކޮމިއުނިކޭޓްކުރުމަށް އުސޫލަކާ އެއްކޮށް މި އިންޓަރޕްރިޓަރުން ދިވެހި ބަހުން، އިނގިރޭސި ބަހުން ނޫނީ އެހެން ބަހަކުން ކަމަކަށް ވާއިރު އާންމުކޮށް މި ޒަމާނުގެ މިހާރު މުއާމަލާތްކުރުމުގެ ބަސްތަކަށް ތަރުޖަމާކުރެވިފައި ޖެނެރަލް ބޭސްކޮށްފައި ނެތްކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނެ ބައެއް ކަސްޓޮޑިއަލް ފެސިލިޓީތަކާއި ޖަލުތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން ޓްރާންސްޕޯޓްކުރުމުގައި ހުރި ރައިބ އެބޭ ދަ ބިއިލް އޮޅު އެކުއްސޯބާ އަ ކަހަލަ މަޖުބޫރުކުރެވޭ އޮޅި ބަސްބަސް ހިއްސާކޮށްދީ ވެސް ވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ތަނުގައި ހުރިހާ އޮންނަ އުސޫލުތަކަށް، އެއީ އެއްކަލަ އެ މީހުންނަށް އެ މީހުން މީތި މިއީ އެހެންވީމަ ބޯރޑުކުރެވޭ ފޯރަން. އެ ކަހަލަ ބައެއް އުސޫލުތަކަށް އެބަޖެހޭ ދާއިމީ ތަކުރާރުވާ. ދެން ޕޮލިސް ކަސްޓަޑީ ތެރޭ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ދުނިދު، ކަސްޓަޑީއަކުން ވަނުމަށް އެއީ ހުރި މިސާލަކަށް ސެލްތަކުގައި ސަރަޙައްދުތަކާ ޖަހާފައިވާ ނިގާ ވަކި ތަރައްގީ އެ ޓްރާންސްޕޯޓްކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތަކާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ރިޕޯޓުގެ ތެރޭގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވޭ. ދެން ބަންދުގައި ބަހައްޓާ މީހުން، އެ ތަނުގައި އަސްލު ވާހަކަ އެއްކޮށް ބަހައްޓާ ދިމާވާ ޖާގައިގެ ދަތިކަން ހުރުމުގެ ސަބަބުން ކަސްޓަޑީގައި ބަހައްޓާފައިވާ ޖާގައިގެ ދަތިކަން އެބަ ހުރި. އެ

ކަސްޓަޑީގެ ޖާގައިގެ ދަރިކަން ހުރުން ވެސް އެއް ތަނާޒުޢުގައި އާގިސަ މީހުން ތިބޭތީ އެ ތަންތަން ހުރުވުމުގެ ސަބަބުން، ހުރުވޭ، ފެންޗިޕޮޝަންގެ އިޝޫސް ހުރުމާއި އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ޑިސްޕި، އެކި ކަހަލަ ކޮންމެކަމުގެ މީހުން ޑިސްމީ ނުކުރެވޭ އިޝޫއަކީ ވެސް ހަމަ ކޮންސަރންއެއް. ދެން އެ މީހުންނަށް އެޅޭ ކުރެއް ކޮންޓެކްސް ތަޢުލީމީ ފުރުޞަތުގެ ގޮތުން އެބާ ފުރުޞަތުތަކުގެ ތެރޭގައި އަސާސީ ބައެއް ބަދަލުތަކެއް އެބަ ވަނީ ދެއްކުމަކަށް އެބަ ކަނޑައެޅޭ. މިސާލަކަށް ޤާއިމު ޕްރޮސަސްލު، ބައްދަލުކުރުމުން ނޫނީ ފެންފެޔެތިގެ ހަރުބަސް، ހިނގާ ކަސްޓަމަރުތަކުން ކަހަލަ މުހިންމު ކަންކަން އެބަ ފުރުޞަތުގެ ގޮތުގައި އެކަކަށް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން ހަމަ ބޮޑަށް ފަރުވާތެރިވުމުގައި އެބަ ހުރި ހަމަ ޕޮލިސް ކަސްޓަޑީގައި ވެސް ހަމަ އެހެން ޕޮލިސް ސޯޝަލްސެޓްލްމަންޓުގައި ހުރި ކަހަލަ ކޮންސަރންސްތަކެއް އެބަ ހުރި. ޔުނިވާރސަލް ބޭނުންވާ ބައެއް އާޓިކަލްތައް ނިޒާމު އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ޕްރޮސެސްގައި ރިޕޯޓުކުރުން ގޮތަށް ނިޒާމު މި ކަހަލަ ކަންކަން ފާހަގަކޮށްލެވޭ. ހަމަ އެ ސަރވިސްތަކުގައި ވެސް ލީބާ ދުވަހުންސުރުގެ އެކްސެސްކުރުމުގެ ކޮންފެޝަނަލް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ވަރަށް ތަފާތު ވަރަށް ދިމާގޮތް ހުރި ކޮންސަރން ކަމުގައި. ޖެންޑަރ ބަލާއިރު ހަމަ ޖެންޑަރގައި ވެސް މާއިދީ ހާލަތުގައި ބާރު ހަމަ ބައެއް ވިސްނުމުގައި ވަރަށް ރަނގަޅު ގޮތަކީ، ފެންޗިޕޮޝަންގެ މަސްއަލަތަކީ ހުރިކަން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. ކަމެން ބައިވެރިވުމުގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ކޮންސަރންސްއެއް އެބަ ހުރި. މީގެ އިތުރަށް ބިޑާސީ ގޮތަށް ބަސްދުގައި ހިބާ ގައިޑްލައިންގެ ސަޕޯޓާ ހުރަހެއްވުމަށް އެ ޖެންޑަރ ނިޒާމުގައި އިންސާނީ ދިވެހި ބަލުން ހުރަހަރަކަށްޖެހުމާއި އެ ބަސް ނުހަނުވާގެ އެ ކަހަލަ ކަންތައްތަކާއި މި ބިޑާސީން ވަކިން ބަހައްޓާއިރުގައި އެ މީހުންނަށް އެ ޔޫއްސެސީ ބެރާއާޖާގެ ސަބަބުން ސޯލާވާ އޭރުން އިޔާރޮތަކަށް ހުރަހަރަށް ދިމާވާ ދަތިތަކާ ވެސް ކޮންސަރންއެއް. މިއާއެއްކޮށް އަސްލަހަ ޖެހޭ ކަހަލަ ޖެހުމުގައި ސަޕޯޓިންގ ޚަރަދުކަން ބެލެހެއްޓުން ނިޒާމުގެ އަސްލު ނޯޓުކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އެ ޖެހޭ މޮނިޓަރކުރަން ވިސްވަރަކ ސަޕޯޓިންގ ކަދަ ސިސްޓަމް ގައިޑްލައިންތަކެއް އަދި ބަޖެޓްގެ ސްޓްރެޓީޖީ ހުރިހާ ވަރަށް ސަޕޯޓިންގ ކޮންސަރންވާ ކަންކަން ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން އެބަ ހުރި. ދެން ރިހެބިލިޓޭޝަން ޖެހިފައިވާ ބަޔަކު ނަމަ މުޖުތަމަޢަށް އަނބުރާ ގެނައުން، މިގައި ރަނގަޅު މީހުންގެ ގޮތުގައި ގެނައުން މި އަސްލު ޕްރޮސެސްއަށް. އެކަމަކު ހިނގާ ޕްރޮގްރާމްތަކަށް އެބަޖެހޭ އަސްލު ރިވައިޒްކުރަން. އެ ޕްރޮގްރާމްތަކަށް އެބަ ހުރި ކޮންސެޕްޓްކޮށްކަން. ކޯޓުތަކުން، ޖުވެނައިލް ބަރަހައްދު ޖުވެނައިލް ފެސިލިޓީ ވެސް އެކަށަހެ މި އަނބުރާ ރަނގަޅުކުރުން ނޫން. އެކަމަކު އެ މީހުންނަށް ކަސްޓަޑިއަލް ޕްރިޒަންސްތައް ހުރުން. އެހެންވީމާ، ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމްސްތައް މުޖުތަމަޢަށް އަނބުރާ ރީއިންޓަގްރޭޝަން ކަމަށް ހިންގަންޖެހޭކަން ފާހަގަކޮށްލެވިފައި އެބަ ހުރި. ޖެންޑަރގައި ގައިޑްލައިން މަގު ޕޮލިސީ އިސްތިހާރު އަދިވެސް ރޭނިންގް ހުރިހާ އެންމެ ގިނަ ޖާގަ ނަންބަރ އޮފް ކޭސަސް ޕޮލިސް އިޝޫ. ޕޮލިސް އިޝޫ މި އަންނަނީ. ޕޮލިސް އިޝޫސް ދިމާވެގެން

އެ ތަންތަނި އެކަމަށް ހާއްސަ ޚިދުމަތްތަކެއް ނިޒާމެއް ނުހިމަ އެހެން ޑޮކްޓަރު އެ ޑިވެލަޕް ދޭ ޑޮކްޓަރުސްއަށް ދަސްކުރަން އެ ކުރާ ރެކޮމެންޑޭޝަންސްތަކަށް ވަރަށް ރިވެ މުއްދަތެއް އެބަ ދޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް ހަމަ އެ ފޮލޯއަޕް ހެދުމަކާއި އެ ކަންކަމުގައި ރަސްމީ އެއީ ވަރަށް ގިނަ ގައިދީ ބަންދު މީހުންގެ ކޮންސަރންސް ރަޖިސްޓަރުގައި އެ ކަމަށް. ދެން ހަމަ މި ތަންތަނި ވެސް މުވައްޒަފުންގެ އެކޮމޮޑޭޝަންގެ ގޮތުގައި މި ބޭނުންކުރާ ތަނަކީ މާއްދީ ހާލަތު ވަރަށް ދަށް ތަނެއްކަން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން ބައެއް ޤާނޫނުތަކުގައި ރޫލިންގް އަދިކަމެއް ނެތުމަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް. އިމިގްރޭޝަން ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރު ބަލާ ނަމަ އިމިގްރޭޝަން ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރުގެ ވެސް ވަރަށް ގިނަ ފާރަގަނޑުތަކުންނާއި އަޅުގަނޑުމެން ރިޕޯޓުގައި ހިއުމަން ރައިޓްސް ވޮޗުން. މިގެ ތެރޭއިން އަޅުގަނޑުމެން ފާރަގަނޑުތަކަން މި ޕްރެޝަރޭޝަންގައި ބައްދަ ކަންކަން. އާގެ ތެރޭއިން ބަންދު މީހުން ބަލައި ފާސްކުރުމާ ގޮތް އެއްވެސް ޖިނާއީއުސޫލުގެ ނަޒަރުން ފާހަގަކުރެވޭ. ކަރަޕްޝަނާއި ސަރވިސްއަކީ އެއާ ސަރވިސްތަކާ ބަލައިގަތުން ފާރަގަނޑު ކަލާނގެ ކަންކަމާއި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ކުރިން ވާހަކަދައްކައިފައިވާ ކަމެއް އެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންތައް ތަރުތީބު ކުރުމުގެ ގޮތުން ވާހަކަ ދައްކާ މިހެން ވާހަކަ ދައްކާލީ އެއްވެސް ފާރަވެރިކަން ނުލިބޭ ބޮޑު ބައެއް ގުޅުންހުރި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން ބަދަލުގެނައުމަށް ސިޔާސީ ނުވަތަ އިތުރު ތަފްސީލެއް ބޭނުންވާ ކަމަށް، އެއީ އާދަޔާ ޚިލާފު ގޮތެއްގައި ހަމަ ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ކަންކަމާ ބެހޭ ފާހަގަކުރެވުނު، ބޮޑުވަމުން ދިޔަ ޝަކުވާތަކާއި ބެހޭ މަޢުލޫމާތު ބޭނުން ކަމަށް ހެދި ރިޕޯޓުގައި އެބަ ދާ ސިޔާސަތު އަދި އިމިގްރޭޝަން ޑިޕޯޓޭޝަން ސެންޓަރު.

އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާލަން އިމިގްރޭޝަން ވިސާ ވައިލޭޝަން މީހުންނާ މިހާރުވެސް ދިރާގާ ގުޅިގެން އިސްލާހު ހަމަ މި ތަންތަނި ވެސް އަންނަނިވި ހަމަ ފާހަގަކުރެވޭ. ސަރުކާރުގެ ކަންކަމުގައި، ބައިވެރިވާ ރަނގަޅު، އެ ބޭސްފަރުވާ ދިނުމަށް ވެސް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކަންކަމުގައި ބަދަލު އެ ކުރިން އަންނަ ހުށަހެޅުމާ ކަރަކްޓަރު ބަދަލު އިތުރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ ކަމަށް ކަންކަމެއްގައި ދެން އެކު ސިޓީ ޑިޕާޓްމަންޓް އެބަ ގެނެސް ގައިޑްލައިން ނުހިމެނޭ ހިނގާފައިވާ ކަމެއް އެ ތަންތަނި ވެސް ވަރަށް ތަފާތުކޮށް އިސްތިސްނާ ދިމާވެފައިވާ ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަމުން. ދެން ކުރެވިދާނެ ބަދަލުތަކާއި ޤަވާއިދާ ކަމުގައި ވާނަމަ ފާހަގަކޮށްލާ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމާއި ކޮމިޝަނަށް ބަދަލުތަކާއި ސަރުކާރުން އެކުލަވާލި ތަޢާރަފުކޮށްލައި ހަމައެހެން ފާހަގަކުރެވޭ. ޝަރީޢަތާއި ޤަވާއިދު ވަރަށް ހަރަދު ކަނޑަ ކަންބޮޑުވުންތައް އެއީ ދެން ނުޖެހޭ ކޮމިޝަނުން ގަވާއިދު ވެސް ކަމެއް ނިންމާނުލެވޭ އެއީ ދެން. އިސްލާހެއް ޤާނޫނާ ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށް ބަލައިލެވޭ ގުޅޭގޮތުން ނަމަ ކަމަކީ ދެން. ބަލައިލެވޭ ރަސްމީ ދިއުމުގެ ވެސް ކަމާގުޅޭ އެ ތަނުން ބޭރުން ކަނޑައެޅި ސާމާނާ ގުޅޭ މާއްދާތައް ފަރާތްތަކުން

ގޮތްތަކަށް ހުރި މަދުރަސާތަކުގައި ވެސް އެބަ ފުރަގަސްދެވޭ. ސްކޫލްތަކުގެ ހާލަތަށް ބަލާ ނަމަވެސް އެގޮތަށް ކޮންސަރންސްތައް ހުރިކަން މުވައްޒަފުން ނޯޓިސްކުރާ ހާލަތްތަކުގައިވެސް ކޮންސަރންސް ހުރިކަން ފުރަގަސްކޮށްލެވޭ. ދެން ޕްރޮސީޖަރުތަކެއް ކުއްލި ގައިޑްލައިން ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާއި މަސައްކަތްކުރުމުގެ އުސޫލުތައް އަދި ޖެންޑަރއާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް ބަލާނެ ގޮތުން ބެލުމަށް ނިޒާމެއް މިހާރު ކުރިއަށްދާނެ ގޮތަކަށް ފުރަގަސްކުރެވޭ. ދެން ހަމަ މިއަދާހަމައަށް އެކަށައަޅާފައިވާ ފުރަގަސްކޮށްދޭ ސިސްޓަމެއް ބައްޓަންކޮށް އެކި ކަންކަމުގައި ކުރާ ގޮތާ ބެހޭ ގޮތުން ގަވާއިދެއް، މި ބޭރުކުރަށް ގޮތެއް ކަމުގައި ވެސް އެބަ ކޮންސަރންސްތަކާ ހުރި ބައެއް ފުރަގަސްވާ ފުރަގަސްކުރެވޭ. އަދި ބެލުން ވެސް، ޕްރޮސެސްތައް ބެލުމުގެ ވެސް ބައްޓަން ގޮތްތަކުގައި އެބަ ހުރި ކޮންސަރންސްތަކާއި، މިހާރު ގޮތުގެ ސްކޫލް ވެސް މިހާރު އެ ކޮންސަރންސްތަކާއި ކަމެއް ހުރިކަން ވެސް ފުރަގަސްކޮށްލެވޭ. ދެން ފުރިހަމަ ކުރިން ބައްޓަން ގޮތްގޮތުގައި ފުރިހަމަ ކުރިން ބައްޓަން ފުރަގަސްގައި ފުރިހަމަ ނިމިގެންދާ މި ކަމަށް ބައެއް ކަންކަން ވެސް ފުރަގަސްކުރެވިދާނެ. ހާލަތު އެހެން ބޭނުންވާ މިހާރު މަދުރަސާގައި ކަންކަމަށް ބަލައިލާއިރު ވަރަށް ގިނަ ކޮންސަރންސްތައް ހުރި ގޮތްތަކެއް ހަމަ ފުރަގަސްކޮށްލެވޭ. ސިޔާސަތުގައި ވަރަށް ޗައިލްޑް ޕްރޮޓެކްޝަން ފޯކަލް ޕޮއިންޓްތަކެއް ނެތް ކަމަށް ސިސްޓަމެއް ވެސް ފުރަގަސްކޮށްލެވިއްޖެ. ވަރަށް ގިނަ ކަންކަން ފެނޭ. މި ގޮތުގައި އެންމެ ހަމަ ބައްޓަން ގަވާއިދު ބަލަހައްޓާ ކަމަށް ފުރިހަމަ ކަމެއް ނެތް ކަމަށް ވަރަށް ފުރަގަސްކުރެވޭ. މިގޮތުގައި ޗައިލްޑް ބަޔަކު ޝާމިލުވުން ލާޒިމުކުރާ ގޮތަށް ކަމެއް ނުވެއެވެ. ދެން ގަސްތުގައި ބައްޓަން ގޮތް ބަލައިގަނެ ކަމުގެ ޙައްޤު ކަމަކަށް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ބަލަން. ދެން ވަރަށް ސީދާ ބެލުމަކީ މި ކަމުގެ ބައްޓަން ގޮތް. ފުރިހަމަ ގޮތުން ބައްޓަން ގޮތުގެ ކަންކަން ހުރިކަން ވެސް ފުރަގަސްކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު، އަޅުގަނޑު، އެގޮތުން ގިނަ އިޞްލާޙުތައް ހުރިކަން ފުރަގަސްކުރެވޭ. މެދުކަމަށް ކޮންސަރންސްއަށް ބަލާނަމަ ޒާތީ މަޢުލޫމާތު މި ބިނާވެފައި ވާ ޒާތީ މަޢުލޫމާތު. ޗައިލްޑް ޕްރޮޓެކްޝަން ފޯކަލް ޕޮއިންޓުގެ ޗައިލްޑް ޕްރޮޓެކްޝަން ފޯކަލް ޕޮއިންޓުގެ ބޭނުންވާ އެބަ ބަލަހައްޓަން ކޮމިއުނިޓީ ލެވެލްގައި. އަޅުގަނޑު، ޗައިލްޑް ޕްރޮޓެކްޝަން ފޯކަލް ޕޮއިންޓުތައް ނޮމިނޭޓްކުރުމުގައި ވެސް ކޮންސަރންސް. ދެން މަދުރަސާގައި ދާއިރާގެ ބަލަހައްޓާ ފުރިހަމަ ކުރިން މި ބަދަލުކުރަން އިތުރު ހަމައެކަނި ޤާނޫނީ ބަލަހައްޓާ ކޮންކޮން ވެސް ހިނގާފައި އެބަ ހުރި. އަދި މި ކަމަކީ ސައިކޮލޮޖިސްޓް ކުރެވިފައި ނެތް މިހާރު ވާނެ އަސާސް އެ މިހާރު ފުރިހަމަ ވަރަށް އިތުރު ސީދާ ބަލާނަމަ. ޕްރޮގްރާމްތައް ވަރަށް މަދު ބައެއް ގޮތުގައި އެ ކަމުގެ ޗެކްލިސްޓެއް ވަރަށް ބޭނުމީ ކޮންސަރންސްތަކެއް ބޭނުންވާ އެ މިހާރު. އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ސައިކޮލޮޖިސްޓް އެ މިހާރު އިތުރު ސީދާ ނިޔަލް ކަމަށް. ޖެއްސޭ ޕްރޮސެސްގައި މި ސަޕޯޓްކުރާނެ ސައިކޮލޮޖިސްޓުން ސޯޝަލްވަރކަރުންނާ ގުޅިގެން. އަޅުގަނޑު، އެ ކުރިއަށް ވަރަށް ބޭނުމީ ކޮންސަރންސްތަކެއް އެބަ ހުރި ގިނަ ބައްޓަން މި ކަމުގައި ގޮތުގައި ކޮންމެ ތަނެއް. އަޅުގަނޑު، މި މަދުރަސާގައި

ފަސް ވަރަށް ގިނަ ކޮންސަރންތަކާއި ހުރުމުގެ އިތުރަށް ވަރަށް ހުވަރު ކެޕޭސިޓީގައި މި ތިބީ. ގިނަ މީހުންތަކެއް އެ ތަންގައި އެބަ ތިބި ފަރުވާ ފުރިހަމަކޮށްދެވޭ ގެންދަންޖެހޭ އާއިލާއަށް. އެކަމަކު އެ މީހުން އާއިލާއިން ހަވާލުވެވެން އިންކާރުކުރޭ އެ ތަނަށް ފަސް އެބައިން ވަރަށް ބޮޑު ޗެލެންޖުތަކެއް އެކަމުގެ ސަބަބުން. ނުވޭތޯބަލާ އެ މީހުން ގިނަ ދުވަސްތަކަށްވުރެން ދާއިރުގައި އެތާ ތިބި ހާލަތު ބަލައިލަން ކެއޯސް ސިއްޙީ އިދާރާ ތަކަމަށް ފަސް އެބަޖެހޭ. މިހާރު ގިނަ ކޭސްސަރުން ސެންޓަރުތަކާއި ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން އަޅުގަނޑު ވަގުތު ފަސް ކުޑަކުދިން އަޅުގަނޑު ނިސްބަތުގެ ކުދިން މި ފާހަގަކޮށްލާނަން އަޅުގަނޑުމެން އެމް.ޕީ.އެލްގައި މި ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތަކާ ރިޕޯޓް ވައިސްކޯޕް ފަސް އަދި އިންޓަރނޭޝަނަލީ ފަސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތަކަކީ ވަރަށް ބަލައިގަންނަ މަސައްކަތެއް. ވަރަށް ތަޖުރިބާކާރު މަސައްކަތްތަކާ މި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފަރާތްތަކުން ފަސް ރައްޔިތުގެ ޙައްސާސް ޕްރިވެންޝަން ދެކޮޅުގައިވެސް މި ކުރާ މަސައްކަތްތަކެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހެންނަމަވެސް، މި މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ އެދޭ ޓީމެއްގައި ކުރުމަށް އޮތް އެންމެ ބޮޑު ޗެލެންޖަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަސް މުވައްޒަފުން އެމް.ޕީ.އެލްގައި ފަސް މަދުވުން. އަދި މުވައްޒަފުން ބިނާކުރަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ.ޕީ.ޖީއާ އެއްޗަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކުގެ ދަރަޖަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދި މުވައްޒަފުކަން ސްޓަޑީ ޖެއަރައް ނިސްބަތްވެގެން ދިޔުމަކީ ފުރުޞަތު ލިބިފައިވާ. އަދި ގިނަ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރެވުނުނު. އެހެންނަމަވެސް، އަދިވެސް އިތުރު ތަމްރީނުތަކާއި އެކްސްޕޯޝަރއަށް އެމް.ޕީ.އެލްއަށް ބޭނުންވާ ދެން ކަންތައްތައް. ދެން މަސައްކަތަށް ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު ދަތިތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓު މަޖިލީހުގެ ނިސްބަތުން ގޮސް ވަރަށް ގިނައިރު ނުވެދާ މަސްދަރުތައް ނެތުމެވެ. އަދި ބައެއް ފަހަރު ބައެއް ޖަލުތަކުން ހާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބައިވެ ދިމާވޭ އެތައް 3 ޖަހާއިރު ނިންމަންޖެހޭ. 4 ޖަހާއިރު ނިންމަންޖެހޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މި ދަނީ ދަމުހަރު ހަދައިގެން އެއްކަލަ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ އެމް.ޕީ.އެލް މިނިވަންކަން އެ ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތަށް ބައެއްފަހަރު އިންޓަރނެޓް އެ ކަހަލަ ޓީވީސްޕީގެ ސަޕޯޓް ދަރިވަރު ހުރިކަން ފާހަގަކޮށްލަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ނިސްބަތާއިރުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ދަންނަވާލި އެމް.ޕީ.އެލްގެ މަސައްކަތްތަކާއި ހަވާލުކުރުމަށް 2023 ޑިސެންބަރު 10 ވަނަ ދުވަހު މިނިސްޓްރީ ޕޮލިސްއާއި އިންޓަރވިއުކޮށްފަ. މި ޕޮލިސްއާ ދެމެދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަނީ ދައުލަތުގެ ކަމާ ގުޅުންހުރި މުއައްސަސާތަކުގެ ބައްދަލުކުރަން ފުރުޞަތުދީ 24 ވަނަ ދުވަހު 2024 ގައި ބިނާކޮށްދިނުމުގައި ފަސް ހިނގާފަ. މި ޕޮލިސްއަށް ޓްރެއިނިންގް ކޮށްދޭން މިގެ ސަރަހައްދު. އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް ފަސް ޕޮލިސް ފުރުޞަތުދޭން. އަދި ޓްރެއިނިންގ ފަސް އެހީތެރިވެދޭ ދަތި. މިގެ ބޭނުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދާ މަސައްކަތްތަކުގައި ވަރަށް ރައްކާތެރި ބައިވެރިވުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް މަސައްކަތްތައް ހުރުމަށްޓަކައި. އަދި ކޮންމެ މުއައްސަސާއަކުން ފަސް އެ ބަލަން ބޭނުންވާ

ހާޒިރުވެއްޖެއި ފަސް އޭ އިންޓަވިއުހަދަން އަވަސް އެކަށަށަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަސް ދުވަސް ގޮވާލީން.
ޝުކުރިއްޔާ އިސްމާޢީލް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައެޅި ވަގުތަށްވުރެ ފަސް އިތުރުވެއްޖެ. އެކަމަކު ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ވިދާޅުވެދެއްވައިފި ތި ބޭފުޅުންގެ މި ރިޕޯޓުގައި މި ހިމެނޭ ބައިތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މެންބަރުންނަށް ހުޅުވާލައިދެން މި ރިޕޯޓާގުޅޭ ގޮތުން އެއްވެސް ސުވާލެއް ނަންގަތުމަށް ބޭނުންފުޅުވާނަމަ މި ބޭފުޅުންނާ ހަމަ ސުވާލުކުރަން. އާދެ! ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހުޅާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޑރ. އަސާރާ ނައީމަށް.

ހުޅާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސާރާ ނައީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިސްމާޢީލް. އާދެ! ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ. ދެން ވަރަށް ފުރިހަމަ ޕްރެޒެންޓޭޝަނެއް ވާހަކަދެއްކެވީ. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އަސްލު ދެންމެ ވާހަކަދެއްކެވިއިރު ހުރިހާ އިދާރާތަކުން ވަރަށް ބޮޑަށް ގުޅިފައި ދެއްކި މި ހުންނަނީ މި މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ފަސް. ދެން މި ބޭފުޅުންގެ ޒިންމާ ކޮބައިތޯ މިހާރު ކޮންކަހަލަ ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިވޭތޯ މި ކަންކަން އަވަސްކުރަން އެކަލަ ތަޙުޤީޤުތަކާ ގުޅޭ ނަތީޖާއެއް ނުކުމެގެން ކަންކަމެއް ކުރުވާފައިވޭތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.

ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް މަރްޔަމް ޢުޒާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ޕްރެޒެންޓޭޝަން ބޭނުންވާ ހަމަ ނައިބު ރައީސް ޕްރެޒެންޓުކޮށްދިނީ ގޮތަށް ވަރަށް ބައިވަރު ގޮންޖެހުންތަކެއް އެބަ ހުރި ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޗެލެންޖް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޙުޤީޤުތައް މި ޖެންޑަރ ބޭސްޑް، މި ޑޮމެސްޓިކް ތަޙުޤީޤު އާ ރިޕޯޓުތައް، ތަފާތު ފަރާތްތަކުން މި ދާ މަސްއޫލިއްޔަތު މަސައްކަތް ބެލެނީ. ދަރިވަރު މި ހުރިހާއެއް ކޯޓުން ސީ ޕްރޮސެކިއުޝަން ޖެނެރަލް ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ނިމުމަކީ ކަރަޕްޝަނާ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް. އެ ބޭފުޅުންގެ އަމަލުން މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުވެގެން ހިނގާ މަސައްކަތް ބެލެނީ އަޅުގަނޑުމެން ތަޙުޤީޤު ފަސް މި ކުރަނީ. އެ ބޭފުޅުންގެ އަޑުއެހުމުގެ މި ރިޕޯޓު ފަސް މި ހުށަހަޅަނީ، ސީ.ޕީ ޖީއެމް ޚުޞޫޞު ފަސް ހުށަހެޅީ އަދި އެންމެން ދަރިވަރުންނާ ކޯޓުތަކުން ފުރިހަމަ ނުވާތީ ހަމަ ބެލެނީ އޭ

ފެސިލިޓޭޓް ވެސް ކުރީ އެ ފަރާތްތަކުގެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އިސްޓިޝަނަލީ ރިފޯމް ފައްޓަވުމުން ވެސް ނަގައިބާ ރައީސް ވިދާޅުވި ގޮތަށް ބަޖެޓްތަކުގައި ޖެންޑަރ ބަޖެޓިން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ނުވަތަ އެ ނޭޝަނަލް ހިއުމަން ރައިޓްސް އިންސްޓިޓިއުޝަނުން ކުރުމަކީ ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ތަނެއްގައި ކުރާ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އޭގައި އެބަ އާދޭ އެހެން ޓެކްނިކަލް ސަޕޯޓާއި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު ކޮންސަރނަކީ އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެ ބޮޑު އެދުމަކީ ވެސް މި ގާނޫނީ އިސްލާހު އައުން އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް. އެއީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ޖެންޑަރ ބަޖެޓިންގކަން ފެނިދާ ސްޓްރަކްޗަރ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޯވަރސައިޓް މޮނިޓަރކުރުމުގެ ދައުރެއް. އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ ބަދަލު އަމަލުކުރި ގޮތްތަކުން އެ ކަނޑައެޅިފައިވާ މިހާރަކަން ރިޕޯޓް ބަޔެއް އުނިވޯތަ ނޫނީ ގެއްލުމެއް ނޫނީ އުނިކަމެއް އައިމާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ބަޖެޓްގައި މިސާލަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބަލާން ނަގަން ޖެންޑަރ ގޮތުން ނޫނީ އެހެން ވެސް ސުވާލެއް ކުރި ގޮތެއް ނޫނީ އެހެން ވެސް ޑިސްކްރިމިނޭޝަން މިހެއްގެ ބައެއްގާކަން އުނިކަން އަދި ދެން ކުރި ބަޖެޓަކުންކަމާ އެ މަސްރަފުތައް ބަލާނީ ދެއްތޯ. އަސްލު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރނަކީ ދުނިޔޭގެ އެއްވެސް ހިއުމަން ރައިޓްސް އިންސްޓިޓިއުޝަނެއް ޖެންޑަރ ބަޖެޓިންގާ ބެހޭ ނޫން، ނަމްބަރ ވަން އެއް ކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެދެނީ އަސްލު ރަށްތަކުގައި މި އެތި ކުރިޔާ މޮނިޓަރކުރުމުގެ ބަދަލުން އިންޑިޕެންޑެންޓް މިސާލަކަށް، ފުލުހުންނާ ދޭ އިދާރާއެއްގެ ތަޙުޤީޤު ވެސް އިންޑިޕެންޑެންޓް ތަނަކުން އަސްލު މި މައްސަލަތަކާ ބެލުމާ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތަކަށް ވާނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް އެއް ގާނޫނު ހަމަ މި އަންނަނީ ނޭޝަނަލް ޕްރިވެންޓިވް މެކޭނިޒަމް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީވެސް ޓޯޗަރ ސަބްކޮމިޓީއަށް ވެސް އަދި ކަރެކްޝަނަލް ސަބްކޮމިޓީސް އަދި ސޯޝަލް މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި މަރުކަޒުތަކަށް ވެސް ގޮސް ވަރަށް ޕްރޮސެސް ވާހަކަދައްކައިގެން ދެފަރާތުން އަންނަ އޮކްޓޯބަރުގެ ރަނގަޅުވާތަން ކުރި ކަސްޓޮޑިއަލް ޒިޔާރަތް މިގޮތަށް ގެންދާ ވަރަށް ސެޕްޓެމްބަރުގެ ޖެއިލުގައި ގޮތަށް އެން.ޕީ.އެމް މި މަސައްކަތްކުރަނީ. އަހަރު ދެ އަދަދު ހޯދޭ އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި ހަމަ އެބަ އޮތް އެ ބާރު އެން.ޕީ.އެމްގެ ދަތުރުތަކުގައި ފެންނަ މަސްދަރުތަކުގެ މަސައްކަތް ހަމަ އެ ބައްދަލުވުންގެ މަސައްކަތް ޖެންޑަރ ދައުވާކުރުމުގެ ބާރު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއްބަސް މި ރިކޯޑާ ހުރިގެން، ޖެއިލު ރިކޯޑާ ހުރި ވަރަށް ބޮޑު ފިކުރުކުރާކަން އާދޭ. އެހެންވީމާ، އެން.އެޗް.އާރް.ސީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން މަސްއޫލުވާ ދިނުމަށް ވެސް އެބަ ޖެހިލުންވާ. އެހެންވީމާ، ބަޖެޓްތަކުގައި މިއީ ޕޮލިސީއެއް މި ގާނޫނު އައިއްސަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މެންޑޭޓުތަކުގެ ތެރޭގައި ދީން އައިއްސަ އެކީ ގޮތެއް. އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން ރަނގަޅު ވަރު ފަދަ ފުރުޞަތުގައި ކޮންމެ ކަމަކަށް އިންސްޓިޓިއުޝަނަލް ކޮށްދިނުން. އެކަމަކު މި ދެންނެވި މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ޗެލެންޖެއް ފުރިހަމަކުރުމަށް

އަންނަ ވަރަށް ބޮޑު ފްރިކްޝަނެއް އުފެދޭ ކަމެކޭ. އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގައި މި ދެ ބާބު ދިރާސާ އޮތޯރިޓީގައި އެ ފްރިކްޝަނާ ހުރި އެންމެ އަމިއްލަ ގޮތަކީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ ދަރުން ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤުގެ ބައި ބަޔާންކުރުމުގައި ވަކިވެގެންދިއުމާ. ދެން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އުޅޭނީ ޖެންޑަރވަރަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާޙުތައް ވެސް ފާސްކުރައި ހުރި ކަމެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެދެން މި ބާރުވެން މަޖިލީހުގެ ތަޖުރިބާ އަސްލު އެ އިސްލާޙު އަވަސްކުރަންޖެހުނީމަ. ދެން މިހާރު ވެސް ހަމަ ކުރިއަށް އެންމެ ރަނގަޅަކަށް މި އިއްތިފާޤުތަކަށް މެންބަރު ކުރެއްވި ޖަވާބުގައި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ގެނެސް މަސައްކަތްކުރެވެނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް ހަމަ ފުރަތަމަ ޝުރުޠު ބައެއް ތަންތަނުގައި 7 ދުވަހަށް، އަނެއްބައި ތަންތަނުގައި 30 ދުވަހަށް. އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ތަޙުޤީޤުތައް ނިންމަން މި އޮންނަނީ 30 ދުވަސް. އެހެންވީމާ، އެކްސްޓެންޝަން އެބަދެނީ 30 ދުވަހުގެ؛ 90 ދުވަސް، ސީދާ 3 މަސްދުވަސް. އެހެންވީމާ، 90 ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް އެކްސްޓެންޝަން ފުރުޞަތު ޝަރުޢީ އޮންނަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިމަތިވެދާނެ އަސަރުކުރާނެ ދުއްތޯ. އަނެއް ވެސް، ޖަމާޢަތުގެ މަސައްކަތަށް ވެސް ބައިވަރު ހިނގާ. އެކަމަކު މި ދުރުދުރުގައި ހުރިހާ މަސައްކަތްތައް ތަޙުޤީޤާތު، މިހާރުގެ މަސައްކަތް ކުރިމަތިވާނެ ގޮންޖެހުމުގައި އާދަޔާހިލާފު ފަރާތެއްގައި މާ ކުރިއަށް 40 މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ޕީޕީއަށް ފޮނުވައިދީގައި 3 މަސައްކަތެއްގެ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް އެބަ ތިބި ތަޙުޤީޤުތަކެއް ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، ބަޔާންކުރުމުގައި މި ނުކުމެ ހުއްޓުވާލަން ޖެހުނީ އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކުރިއަށް ޖެހިލުމުގައި އޮތް ކަމެއް. ހަމަ އަޅުގަނޑު އެއަށް އެއްކަލަ ޕީޖީ އޮފީހަށް ދިއުމުން ވެސް ބޮޑުން އޮތް ބަލައިލިއިރު ބަލާއިރު ފޯނުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު އެބަ ދަތިވާ އެއްކަލަ އޭގެ މަގު މަސައްކަތްތަކުގެ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ފުރުޞަތު އޮންނައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޕީޖީ އަށް ތިޔަގޮތަށް އެބަބުނޭ މިހަކަށް ޖެހޭނެ ގޮތަށް ދަރުން ކަމަށް ސަމާލުކަން އަނބުރާ ބޮޑުކަމަށް ޖެހިގެން ހުށަހެޅުމުގައި އެބަދޭ ތަޙުޤީޤުތަކުން ތަކުރާރުވެގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރުޢީ ފިޔަވަޅު އަޅުގަނޑުމެން ސަރަޙައްދުގައި ހިނގާ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ކަންކަން ހުށަހެޅުމަށް ހުރި ކަންކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އެބަ ތަޙުޤީޤުކުރަމުން ދަނީ. ބޮޑުކޮށް ތިޔަވަރު ރައްދުވެފައިވާ ތަޙުޤީޤުތައް އޮފީހުގައި އެބަ ހުރި ކަމަށް ވެސް ނިމިގެން ދިއުމަށް ބަލަމުން އަޅުގަނޑުމެން ކޮށްދެމެ. ނަމަވެސް ތިޔަހެން ވަކިގޮތަކަށް ނޫނީ ތަޙުޤީޤު ނުކުރާނެ ގޮތަށް ބާރުއަޅާ ފަރާތެއް ޖާގަދެވޭ ހަމަ ތަޙުޤީޤުތަކެއް ވަރަށް ބޮޑު ދެއްތޯ އެއީ ކުރިއަށް ގެންދިޔުން މަސައްކަތްތަކުގައި ހާއްސަކޮށް ސިފަކުރެވުނު ތަޙުޤީޤުތަކުގައި.

ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް. އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. މަރުޙަބާ ވަޒީރުން ތިބި ބޭބުލުންނަށް. ދެން އަޅުގަނޑު މި ރިޕޯޓު ދެން ތަންކޮޅެއް ކިޔައިން ފެނިގަތި ހުރިހާ މާއްދާ ތަފާތުކޮށް އަންނަނިން ނަންބަރުސިސްޓަމުން އުޅުން އައިސް ހުރި. ހަމަ އެއް ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ދެއްކެނީ. ދެން އާ ވާހަކައެއް މިހާރު މި އަހާ މި ޖަނާބު ތަފްޞީލުކޮށްދޭތޯއި ހުރި ޑޮކިއުމަންޓްތަކުގެ ވާހަކަ. ހަމަ އެގޮތުން އެހެން ބައްލަވައި ފޮނުވާ ހާލަތް ހުރެ ހަމަ އެހެން ހިސާބެއްގައި. ތިން މަސްދުވަހުން އެ ކަސް ނުވަނީ. ސަރަޙައްދު ކަމަށް ތިޔަ ދެއްވާ ސަބަބު ކެއްސިޒީ ވަސީލަތްތަކާ. ގޮތަކަށް ހުރިއްޔާ ނޫން. ސަރަޙައްދު މިއީ ކެއްސިޒީ ބާޒާރަށް 3 މަހުން ފާހެއް. އެއީ ދެން ސަރުކާރު އަޅުގަނޑުގެ. މިހާރު 4 މަހަށް ރިޕޯޓް މި ކެއްސި އެ 1 މަސްދުވަސް އިތުރުކުރަން. މިހާރު ހުރި ނަންބަރުސްއަރަ ބަދަލުކުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންކަށް ހަމަ ގައިމު ފަސް އިތުރު 30 ދުވަސް އައިމަ މަޖޭ ނަތީޖާއެއް ނިކުންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންކަށް ނުފެނޭ މި އަނެއްބައި ބޭނުމް ކެއްސިޒީގެ ވާހަކަ. އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވީ. ދެން އަޅުގަނޑު ސަވާލުއްގެދިނީ 1 މަސްދުވަސް ފުރިހައްޓާ މިހާރު ކެއްސިޒީގެ. އެއީ ސަވާލުއް ކަމަށް ބެލިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. ޖެހޭނީ ތަޢުލީމުދޭކުރުމަށް މި ގޮތުގައުގެ ހުރިހާ އެއްޗެހި އެ ނުކުރާނަ ގޮތެއް ހުރީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ މި ސަވާލުއް އަޅުގަނޑުއް ނުދެއްކުރާން. ދެން އަޅުގަނޑުގެ ސަވާލަކަށް މި ޤާނޫނު މިހާރަކަށް އަހައިސް މި ހުރިހާ ކަމެއް ފަސް ހަމަ ތަކުރާރުކުރާ އަޅުގަނޑުއަށް ގެންނަކަށް ވީމަ އަހަރަށް މިހާރު ހިނގަމުންދާ ކަމެއް ކުރިއްސް ފަސް ހިނގާ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި ދުވަސްވަރު ތަންކޮޅެއް ފޮނުވާނެ ކަމެއް މިއީ ޖާލިބް ކަސްބޭއަޅުގައި ތިބި މިހުން އަމިއްލައަށް މަރުކޮށްދީގެ ކަންތައްތަކެއް. ދެން އެހެން ކޮސް ފަސްދަކަށް އަލި ދު އިންސާނިއްޔަގައި ފަސް އަޅުގަނޑުމެންނަން ހަމަ އެ ރިޕޯޓު އަޅި ކުށްވާ ނުތި، ހަރުނުކުރުމުގެ ބަޔާނު އިސްތިއުފާގައި. ދެން އަޅުގަނޑު މި ދަރުބާރުގެ މަސްޢޫލް މިދިޔަން ޖާގައިގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ފާހަގަކުރުން ނޫން މިހާރުކު ކުށްކުރާ ސިޔާސަތުގެ ހަރުކުރުމުގައި. އަސާސީ ގަވާއިދު ގާ ކަންމަތީ ޖިހާދުގައިގެ ފަސް މަދުވެސް މިހާރު ކަރުބަލާއަށް ކުށްކުރާ ނޫނީ. ދުވަސް ޖިހާދު، ކުށްކުރާ ނޫނީ ޖިހާދުގައި ފަސް މަދުވެސް. އެހެންވިއާ، އެއިއް ބަޔާޖް އިސްތިއުފާ ނުރުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު އަމިއްލަ ބޭސްޖިހާދުގެ

ގަބޫލުކުރަން. އެ ދެން ހަމަ ކޮންމެވެސް އެހެން ސަބަބަކާ ހުރެ ނުވާ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. މި ކަމަށް ދެން މި މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަށް، މި ކޮމިޓީއަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަދައްކައިދިން މި ޕާސްވެގެންތޯ ހުށަހަޅަނީ. އަދި އަޅުގަނޑު މަޖިލީހުގައި ވަޒީރާ ސުވާލު ވެސް ކޮށްފިން. ޖަވާބުގައި ވިދާޅުވި ވަރަށް އަވަހަށް ހުށަހަޅުއްވާނެ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ އުސޫލީ މައްސަލައެއް ގޮތުގައި ޗާރަކަ ޓި ކުރެއްވީ އެކި ވަނަވަރުން، އެ އަޅުގަނޑު ހިތުން މި ކޮމިޓީއަށް ކުރުވިދާން އެ ރިޕޯޓު ބަހައްޓަން މުއައްސަސާއެއް ކަނޑައެޅުން. އެއީ ގާނޫނުގައި މުއައްސަސާއެއް ކަނޑައެޅުން އެއީ ކުރެވިދާނެ ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެ ކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބައްޓަންކުރެވިދާނެ. ދެން އަޅުގަނޑު މި ދެކޭ ވާހަކަ ތަޙުޤީޤުން ދެ ސަބްކޮމިޓީއެއް މި ޤާނޫނު 4 މަސް އިސްތިޢުފާއަށް މި ކޮމްޕްލީސްޓީގައި؟ އަސްލު ސޮއިކުރި ފުރުޞަތުގެ ބޮޑުމޮޑެއްގެ ދަރުމަވަންތަ ވީޓާ މިހާރުގެ ވާހަކަ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުޙުސިނާ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

4 މަސް...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޖަވާބުދެއްވައިދިނުމަށް ހަމަ އެހެން ކޮމިޝަނަށް ވެސް އަޅުގަނޑު މި ރިޔާސަތުން ޝުކުރުއަދާކޮށްލަމުން އިނގޭތޯ. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުޙުސިނާ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

މުއްދަތަކީ ބަޔާނަކަ 4 މަސްދުވަސް އަޅުގަނޑުމެން މި ސުޕްރީމްކޯޓާ ރިޕޯޓުގައި ހަމަޖެހިފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މުވައްޒަފުންގެ ކެޕޭސިޓީއަކަށް ނޫން އަޅުގަނޑު ފޯކަސްކުރީ. ދެ ކަމެއް އަޅުގަނޑު ފޯކަސްކުރިން. އެއް ކަމަކީ، ހުރި ހުރިހަމަ މި ކުރާ މަސައްކަތްތަކެއް. ހުރި ހުރިހަމަ ކުރާ މަސައްކަތްތަކެއްގެ ތެރޭގައި ވެސް ޕްރޮގްރާމްތަކެއް އިންފޮރމާ ނަމަ، އެ މަސައްކަތައިގެ ކުރިއަށްދިއުމަށް ބަޖެޓެއް ދެން އެކަށީގެންވާ ޖެހޭ މި ސަޕޯޓްކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއަށްދިއުމަށް ބަޖެޓު ބަދަލު ބައިވެރިވާ ނަގަނޑިޔާ، ވަރަށް ގިނަ އިންވެސްޓްމަންޓާ ވަރަށް ގިނަ ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ބަޖެޓުތަކާ އެބަ ނަގަނޑިޔާ. މައިގްރަންޓް ބަޖެޓުގެ އިތުރުން ޖޫރިމަނާ އެ ވަކިން ޖުމުލަ ބަޖެޓަށް ވެސް ވަރަށް ގިނައިން ނަގަނޑިޔާ. ވިލަރެސް ސެލަރީބަޖެޓަށް ވެސް އޮތާ ގިނަ. އެހެންވީމާ، ޕްރޮގްރާމްތަކަށް މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އަސްލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދިޔަ ޖާސްޓިސް ފައިވް އިންޓަރސްޓޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ނޫން މި

ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުރުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅި އެހެން ރިޕޯޓުތައް ދި ބޯކަރ ރިޕޯޓުތައް ހުށަހެޅިއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާކޮށްދެއްވާން އަސްލު މުއްދަތު އިނގޭ ނޫން ކަމަށް. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން އޭރު އެބަހުރި ޖެންޑަރާ އެއްކޮށް މަޝްވަރާކުރުމުގައިވާތީ އަޅުގަނޑުމެން މިވަނީ 2023 އަދި 2024 މުއްދަތު ރިޕޯޓިންގ ޕީރިއަޑްގެ ތެރޭގައި އެބަހުރި ޖެންޑަރާ އާއި މުއްދަތާ ގުޅޭ ގޮތުން ޕްރޮވިޝަންސްތަކާއި ގެންގޮއްސަ. އެ ގެންދިޔަ އެއް ރިޕޯޓާ މި ދުރުސްކުރުން މަސައްކަތުގެ ކުރިއަށް؛ ވަރަށް ބައެއް މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން ތިން މަސްދުވަސް ބާއްވަން ނުޖެހޭ އެއީ އެކަށީގެން ކުރި މަސައްކަތްތައް. އެކަމަކު ބޭނުމީ މަސައްކަތްތަކުގައި ގިނަ މަސައްކަތްތަކާ އެ ކަހަލަ ގިނަ އިންސްޕެކްޓަރުން މަސައްކަތްކުރަމުން ކަމަކަށް ވާނަމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކްސްޕީރިއަންސްއަކީ ތިރީ މަސްދުވަސް އިތުރު ނަގާ އިނގޭތޯ. ހީ މަސްދުވަސް އޮޅިފެއްދުން ބައިންދުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ބައިންދުމަށް މި މަސައްކަތުގެ ބާވަތާއި ކުޑަކުރުމަށް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިލަން ނިންމާ ނިމުމުގެ މަސައްކަތް އިތުރު މަހާރަތް އެކްސްޕާރޓްސް ގޮތުން އޮޑިޓަރުން، އެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި ބައިވެރިވެ މަސައްކަތްކުރުމުގެ ބާރުތައް ނިސްބަތްވާ ކަނޑައެޅިފައިވާ އެހެން ބައެއް ސަރުކާރު އިދާރާތަކުގެ މައްސަލަތައް ހިފައި ބަލާ ޖެހޭ އިދާރާތަކުން އެހީތެރިކަން ހޯދާ ހިސާބުން ނިންމަނީ. ދާދި 4 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަސްލު ނިންމުންތަކަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ. އެއީ މިހާރުގެ އެކްސްޕީރިއަންސްއަށް ބަލާ ކަމުގައި ވާނަމަ. ދެން މުއައްސަސާތަކުގެ މަދު ކަމުގެ އިސްލާހީ ސްޓާފުން މިހެން ވަކިވެގެން ދިޔައިމަ އެ އަންނަ ސްޓާފު ސްޓާފުގެ ސަލަރީން އަޅުގަނޑު ދެންނެވި އަސްލު ޖެހޭ ޕްރޮސެސްވެގެން ގޮސްފައި ސަލަރީ ވެސް އަނބުރާ ކަނޑައެޅިފައި ކަމަށް ވާނަމަ ކުރަމުން ގެންދާ ކުރިން ނިމުނު ޖުލައި ފެންވަރަށް އެ މުއައްސަސާ ވަރަށް މުހިއްމު ވަނީ މުއައްސަސާތައް ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ކަމަށް. ހަމަ ވަކި ފަރާތެއް އެއް ނަމުގެ މައިތިރި ވީ. އާދެ، ޖަވާބުދާރީ ބަދަލުވުމުގައި ތަރުތީބުކޮށް އޮފީސް ބޭނުމަށް ބަލާ ހުށަހަޅާ ޖުލައި ފެށިގެން ދާދި ހަމަ ސާކިއުލަރ އިނގޭތޯ. އާދެ، ސްޓާފް ދިރާސާގެ ގޮތުގައި އެކަން ކަމަކީ ކުރިން. ޖުލައި ސާކިއުލަރ ގެންދިޔަ ކަމަށްވާ ސާކިއުލަރ ޖެހޭނީ ހުރިހާ ވާހަކަ އެ ތަރުތީބު އެ ސަލާމަތުކޮށް ސާކިއުލަރާ ހުށަހަޅާ މުއައްސަސާތަކުގެ ޕޮލިސީ ރޭޓު. ޖުލައި ސާކިއުލަރ ޚާއްސަ ޤާނޫނީ ބާރު އެއް ހުށަހެޅި ބޭނުމަށް ކޯޓަރީ ސަލާމަތްކުރި ފަރާތްތަކުން ކޮށްދޭ ކަމުގައި. ވިޔަ ހަމަ ޖުލައި ސާކިއުލަރ ޖަވާބުދެއްވުމަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތް އަސްލު ނިސްބަތްކޮށް މަސައްކަތްތަކުގެ އަދި ކޮމިޓީގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު ފެނިގެން ދެކެވުނީ. އާދެ، ސާކިއުލަރ މަޝްވަރާކުރެވިފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ވާހަކަ އެއީ އެޕާރޓްމަންޓްސްގެ ބަދަލުގައި ޓީ މަސައްކަތްތަކުގެ ސަލާމަތްކުރުމުގައި ނުވަތަ އެހެން މުއައްސަސާ ފެށިގެން މަސައްކަތްތައް ސަލާމަތް ތައްޔާރީ ގެއްލުމެއް.

ވާނަމަ ވާނެ ކަމަށް. ދެން ކަސްޓޮޑިއަލް ޑެތް ޓާސްކްފޯސްއާ އަޅުގަނޑުމެން ތަންފީޛުކުރަމުން ދަނީ 6/2006 ގެ ދަށުން ގިނަ މައްސަލަތައް. އޭގެ ތެރޭގައި ޗެކްކަރުގެ އެޑްމިންބުރު ވާކަމަށް ތަންފީޛުކުރަން ހާލަތުގައި އެކަނި އަޅުގަނޑުމެން އެންޓި-ޗެކްކަރު ގާނޫނުގެ ދަށުން އެ މައްސަލަ ތަންފީޛުކުރަނީ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް މަސްއޫދު ދުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ދެވަނަ ސުވާލުގައި ބަންދުގައި ކަސްޓޮޑިއަލް ޑެތްސް ގިނަވާ ރީޒަންއެއް ކަމަށް އާދެ ސުވާލުކުރެއްވީމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް ބަންދުގައި ކަސްޓަޑީއަށް މިހާރު ނެގޭއިރުގައި އެ މީހަކު ހުންނަ ސްޓޭޓަސް ބެލުމަކީ އިނގޭތޯ. މިހާރު ގިނަފަހަރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރި ކަސްޓޮޑިއަލް ޑެތްސް، މި ދެންނެވި ސުއިސައިޑަލް ދައުރުގައި މި ހުންނަނީ އާންމުކޮށް އިންޓޮކްސިކޭޓެޑް ހާލަތުގައި މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަވައިންނެއް އެ މިހާ ޚާއްޞަކޮށް ހާލަތުގައި މި އާންމުކޮށް ހުރެ ކަށަވަރުކޮށްލަދޭ ޖެހިލުވާ ގޮތަށް ޖެހިލުކުރުން. އެކަމަކު އެ މިހާ އޮބަރު ވިއްޖެހި ޖެހިފައިވާ ގޮތަށް ކަސްޓަޑީއަށް ގެނެސްގެން ގެންދަވާ. އެހެންވީމާ، އެ ކަމެއް ބޭނުންވާ ނުވަތަ ކޮށްފައި ކަމަށް ވަނީ ބާރު އަޅާ ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، ތަކެތި ބިނާ ހުރިހާ މީހަކުމެން ކަމަށް ވެއްޖެނަމަ އެ މީހާގެ ސިއްޙީ ޙާލަތު މި މީހާ ބަލާބަލާ ކުރިން. ވަރަށް ފަހުން އެ ބަލައިލުމަށް ހަމަ އެ މީހާގެ ކަމަށް ހުރި އިންޓޮކްސިކޭޓެޑް ހާލަތު ބަލައިލާފައި ކަމަށް. އެހެން އަޅުގަނޑުމެން ސާފުކުރުމަށްޓަކައި ބަލަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑިޕާޓްމަންޓް އަޅުގަނޑުމެން ކަޑައަޅާފައި ހުރި ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ ތަނެއްގެ މެޑިކަލް ސްޓާފުން ދާ މަސައްކަތް ކަމަށް ދަނީ. އެހެންވީމާ، އެ މީހާ ތެރެއިން ބެލުމަށް ގެންދިޔުމަށް ސިސްޓަމަކަށް ޑިޒައިން ކުރުމަށް ވަޒަންކުރެވިފައި މިހާރު ވަނީ. އެހެންކަމުން ވަކިން ކަސްޓަޑީ އިސްލާހުކުރުން އަދި ކަސްޓަޑީ ވަކިވަކިން ޗެކުކުރުމުގެ ސިސްޓަމަށް ހުށަހެޅުން އެބަ ބޭނުންވޭ. އެހެން މީހާ މެޑިކަލް ސްޓާފުން ބަލާ ހުރިހާ ކަމެއް ވަކިން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބަލާ. ހުރިހާ މީހަކު މީހުން ވަކިން މިކަން، ޑިޕާޓްމަންޓުން ކަމަށް، ހަމަ އެ ކަމަކީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މި ހާލަތުގައި ކަސްޓަޑީއަށް ދާއިރު މި ކޭސްތަކުގައި ސާފުކުރަން ޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެކަން ކުރިއަށް ގެންދަވާ އެތަކެއް ކަމެއް. އެހެންކަމުން ޑިޕާޓްމަންޓްގެ ފަރާތުން އެ ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން ކަމަށް ހުރި ކަންތައްތައް ވަރަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އާދެ! ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ތަސްލީމް.

ކާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުގެ ދެ ސުވާލެއް އެބަ އޮތް. އެންޓި-ޓެރަރިޒަމްގެ ގާނޫނު ފުރަތަމަ އައިއިރުގައި އެޓަރނީ ޖެނަރަލްގެ އޮފީހާ މަޝްވަރާކުރެއްވިންތޯ މި ޖިނާއީ ކޯޓަށް ތަޙްޤީޤުކުރުމުގެ ބައި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ގެންދިއުމަކީ އެއީ ރަނގަޅުކަމެއް ނޫންކަމަށް ދެކެވަޑައިގެންނެވިތޯ؟ ދެން ދެވަނަ ސުވާލަކީ، މިހާރު މި މުޖުތަމަޢަށް ބޮޑެތި ކުށްތަކެއް ކޮށްފައި ތިބި މީހުން ދޫކޮށްލާ ވާހަކަ މި ވިދާޅުވަނީ. ވިދާޅުވާއިރުގައި އަނިޔާގެ ސިފަ، އަނިޔާގެ ސިފަ ފުށުއަރާފައި ދޫކޮށްލާ ވާހަކަ. އަނިޔާގެ ސިފަ ފުށުއަރާފައި ކުރިން ކޮން ކަމަކަށްތޯ؟ އެ ހިސާބުން އަނިޔާގެ ސިފަ ފުށުއަރާ ވާހަކަ މި މަސައްކަތްކުރައްވަނީ؟ އަދި މުޖުތަމަޢުގައި ކުށްވެރިން އަނބުރާ ގެނެސް ދިރިއުޅުމުގައި، ކުށްތަކުން ދުރުކޮށްލުމުގެ ކޮންސަރނެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނެތްތޯ؟

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް މަރިޔަމް މުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ރިސްޕޮންޑްކޮށް، ފުރަތަމަ ސުވާލު އަޅުގަނޑަށް ސާފު އިނގޭތޯ. އެއީ 2013 ވަނަ އަހަރުގައި އައި ގާނޫނެއް ގާނޫނަކީ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުރާއި ހަވާލުވިއިރުގައި އެއީ 2020 ގައި އަޅުގަނޑު އައީ. ދެން 2013 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އޭރުގައި މަޝްވަރާތަކެއް ކުރެވިފައި ހުންނާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އޭގެ ކޮޕީއެއް ނުފެނޭ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް އެންޓި-ޓެރަރ ގާނޫނުގެ ދަށުން ތަޙްޤީޤުކުރާ ބާރުކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާކަން. އޭރުއްސުރެ ހަމަ އޮތީ ކޮންސަރނެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ. އެ ދައުރުއްސުރެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ކޮންސަރން އޮތްގޮތް، އެކްސްޕްރެސްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މިހާރު ވާހަކަދައްކާއިރު ވެސް އޭ.ޖީ ވެސް ވިދާޅުވި ދެން ވަކި އިތުރު ކޮން މުއައްސަސާއަކަށްތޯ ހަވާލުކުރާނީއާ އެ ކަހަލަ ވަރަށް ބޮޑެތި ޖިނާއީ ކޭސްތަކެއް ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ނެގިގެންނޭ މި އިތުރު ބަދަލެއް އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އޭރުއްސުރެ ވެސް މި ކޮންސަރނެއް ހުންނާނެ. މި ދެންނެވި ގޮތަށް އެމް.އެން.ޑީ.އެފް.އަދި ޕޮލިސް ތަޙްޤީޤުކުރާ ބައެއް ނޫން ޖިނާއީ ތަޙްޤީޤު. ދެން އިޢުތިރާޒަކީ މެންބަރު ކުރެއްވި ދެވަނަ ސާފު އަޅުގަނޑަށް ސާފުކޮށްލަން އޮތް އެއް ބޭނުންތަކުގެ މިކަމުން ވަޒަންކުރުމަކީ.

ޢާންމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެއީ ދެންމެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެއްވި މުޤައްރަރުން ބައެއް މީހުން އެއްކަލަ ދޫކޮށްލާއިރުގައި ކޮށްބައި ތިބި މީހުން މި އަހަރުގެ ސިފަ ފުރުޞަތު ކޮންމެވެސް ޕްރޮގްރާމް ހިނގަން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން މަސައްކަތްކުރައްވާ ފަދަ. ދެން މި ސިފައިން ފުރުޞަތުގައި މުޤައްރަރުން މީހަކު ނުބައިކުރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކާމިޔާބުވެވޭނެ ކަމަށް އެ މީހާ ކުރިމަތި އިތުރަށް އަރައިރުގަތުމުގައި ކަރަފުނުކަމުގެ ހިސާބުތަކަށްތޯ؟ އެއީ އަބަދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ވަކާލާތުކުރަމުން މި ދަނީ ކޮންމެވެސް ފުރުޞަތެއް މީހުންގެ ހައްޤުތަކުގައި. އެކަމަކު އަނިޔާވާ ފަރާތްތަކާއި އަދި ފަރާތްތައް ވެސް ވަކާލާތުކުރާތީ ކަމަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ.

<u>ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުޢުމިނާ ވަޙީދު ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

އިންޓަ-ޖެންޑަރ ގޮތުންގެ ދަށުން ބަދަލުކުރަމުންދާނީ ފަރާތްތަކުގެ އަނިޔާވާ މައްސަލަތައް ބޮޑުވަމުންދާތީ. ދެން އަޅުގަނޑު އަނިޔާގެ ސިފައާއިވެސް ބޭނުން އަޅުގަނޑުގެ ހަނދާންވަނީ އަޅުގަނޑު ޕްރޮޖެކްޓްބޭސްޑްގައި ފުރަސަތުކުރިއްޔާ ރިހަބިލިޓޭޝަންގެ ވާހަކަދެއްކިޔަސް އެކަމުން އެ މީހާ ސިފާރަސްކުރެވިފައި ބީބީ މީހުން އަނބުރާ މުޤައްރަރުން ގެންގުޅުމަކީ ރިހަބިލިޓޭޝަންގައި އެވަރު މުޤައްރަރުކަން ބޮޑުވެފައި ބީބީ ރައްކާވެ ބަޔަކަށް ހުރުމަށް. އޮތަތް ސެކިއުރިޓީއެއް ވިސްނުވާޖެހިފައިވާން އެ ސެކިއުރިޓީ އަޅުގަނޑު ފުރާޞް. ފުރުޞަތު ޖަގައި ދަށުވި ޖަމާލި އިނީ. އާދެ! އެ ގަވާއިދުގައި، ގޮތުންގައި ބަލާނުކުރާ ގަވާއިދެއް. އެ ގަވާއިދުގައި މި ޤާނޫނީ އަނިޔާކުރާ މީހުން އަނބުރާ މުޤައްރަރުން އާދެވޭނެ ގޮތް ހެދުމަށް ޖަގައި ހިނގަން ޖެހޭ ސިފަ ފުރުޞަތު ޖަގައި ހިނގަންޖެހޭ ފުރުޞަތުތައް ހިނގުން. އޮތީ އަސްލު ޖެންޑަރ ޕްރިވެންޝަން އޮންނަގޮތުން އެހެނިހެން މީހުން ރިހަބިލިޓޭޝަނުގައި މި ކަމަށް ފުރުޞަތުސްޓޭޓް ހިނގުން. އެކަމަކު ޖަގައި އެބަ ބޭނުންވާ ދައުލަތް އިދާރާތަކުގެ މީހުންނަށް ވެސް އަދި ބަންދުގައި މިބާ މީހުންނަށް ވެސް ފުރުޞަތުސްޓޭޓަކާ ހިނގަން. އެ ހިނގާ ފުރުޞަތުތަކާ ބެހޭ ގަވާއިދުގެ ދުރުކާފީއެއް އެކުލަވައިލުމުގެ މަސައްކަތްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އެކުލަވައިލުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ވާހަކަ ދެއްކީ. ދެން އަޅުގަނޑު ބޭރުގައި ޕްރޮޖެކްޓްބޭސްޑްގައި ވެސް ފާހަގަކުރެވުނު ބަރުހަލާގައި އަޅުގަނޑުމެންނާއި ނުޑާ އެ ފުރުޞަތުސްޓޭޓް އެކުލަވައިލަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މިހާރު މި ގޮތުންގެ ދަށުން ވެއްޖެއްޔާމުން ޖިންސީ ބަދަލުތަކާ މުޢާމަލާތްކުރަންވާނީ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވަމުން:</u>

އާދޭ! އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒަމީރު.

ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު. ޖަލުތަކުގައި ހިންގާ ރިހެބިލިޓޭޝަންގެ ވާހަކަ، ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ވާހަކަ މި ބޭފުޅުން ދައްކަވައިފި. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އެ ޕްރޮގްރާމުތައް ހިންގަނީ ވަކި ސްޓޭންޑަޑަކަށް ނޫނީ ދެން އެ ސްޓޭންޑަޑެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ ދެވަނަ ކަމަކީ އެހެން އެއްވެސް ނަތީޖާއެއް މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހާސިލުވެއްޖެތޯ؟ ދެން އަޅުގަނޑުގެ ދެވަނަ ސުވާލަކީ އެއްކަލަ މުވައްޒަފުންގެ ދަރި ވާހަކަ އެޗް.އާރު.ސީ.އެމް.އިން ދައްކަވާފައި، މިހާރު އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގެ މި މުވައްޒަފުންގެ އަދަދަކީ ކިހާވަރެއްތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް މަރިޔަމް މުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ސުވާލަށް މިހާރު ޖަލުގައި ހިންގާ ޕްރޮގްރާމުތައް އަޅުގަނޑުމެން ފުރަތަމަ ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމުތަކުގެ ބެލުމުގައި އެބަ ގެންދަވާ ހަމަ ކިޔަވައިދިނުން އިސްލާމް، ދީނީ އެކަކަލާ ލޭންގުއޭޖް އެއްކޮށް ނޫނީ ޤުރުއާން ކިޔެވުން. އެއަށްފަހު ބަޖެޓު އެ މިހާކަން ބޭނުންވާ ދާއިރާތަކުން، އިސްކިލްސްގެ އާއި ރިހެބިލިޓޭޝަން ގޮތުގައި ނޫނިއްޔާމުން ހުނަރުތައް ވޮކޭޝަނަލް އާރުން މަސައްކަތްތަކެއް ދަސްކުރުވުން ގޮތަކާއި އެ ކަހަލަ ޕްރޮގްރާމުތައް، އެ ޕްރޮގްރާމުތައް ހަރުދަނާކުރެވޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެ ކޮންމެ މިހާރަކު މިސާލަކަށް ހަމަ މަޖުބޫރުކޮށްގެން ޕްރޮގްރާމުގައި ބައިވެރިވެގެން އުނގެނުމަށް ވަކިން އަދަދަކަށް ޤައިދީން ކުރިއަށް ދާން ނޫނީ އިސްލާހު މަގުމަތިން ދާން. އެހެންވީމާ، މިސާލަކަށް ޖެހިގެން މަސައްކަތްތަކުގައި ގަނޑު ފަރާތްތައް ހުރި އާސަ، މި ބަސް އެންމެ ފުރުޞަތު އެ ކަހަލަ ފާސްކުރަނީ ދަސްކުރަނީ ކުރާއަކަމާ އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެދޭ ސުވާލެއް. އެހެންވީމާ، ކަސްޓަމައިޒްކޮށް އެއަށްފަހު ބޭނުން އެ މިހާ ރިހެބިލިޓޭޝަނެއް، ރަނގަޅުވުމެއްގެން މިހާރަކުވެސް ސިކުނޑީގައި ވަކި ގޮތަކަށް ޕްރޮގްރާމުތައް ބައްޓަންކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދު އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ދެން އެ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ކަމެއް. ދެން މުވައްޒަފުންގެ އަދަދަށް ބަލައިލާއިރު އެޗް.އާރު.ސީ.އެމްގައި މި ވަގުތު ތިރީސް...

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުއުމިނާ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

މި ސުވާލަށް ދެއްތޯ ޖަވާބުދެއްވުން.

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް މަރްޔަމް މުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އެންޓި-ޓޯޗަރ ސެކްޝަނުގައި މި ވަގުތު ތިބީ، ޓެކްނިކަލް ތިބީ 8 ސްޓާފުން އިނގޭތޯ. މި ވަގުތު ތިބީ ފުލް 3. އާދެ! އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް ދަތިވެގެން އޮތީ ވަގުތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި. އޯ.ޕީ.ސީ.އޭ.ޓީގެ ސަބްކޮމިޓީ ·84

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުއުމިނާ ވަހީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އެއީ ސަރަހައްދުން ރީޖަނަލް އޮފީސް ވެސް އިންކްލޫޑްވެގެން. އާދެ! ދެން ނޭޝަނަލް ޕްރިވެންޝަން މެކޭނިޒަމް ނުހިމަނާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވައިދިނީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ރިޔާޒް.

މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ރިޔާޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. މަރުޙަބާ އިނގޭތޯ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުރިން އުޅުނު ސުވާލުގެ ކޮންޓެކްސްޓް ވަރަކަށް ޓަކައި ބިލެއް އުޅުނު. އެއީ ދެންމެ މި ވިދާޅުވެއްޖެ ޓޯޗަރ އިންވެސްޓިގޭޝަން ބައި ހިމެނިގެން އޯ.ޕީ.ސީ.އޭ.ޓީގެ ދަށުން. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުން އެ ބައި ނުވެއްދޭތީ މި ޓްރިބިއުނަލް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި އެބަ އިންނަންޖެހޭތޯ އެ ކަން ކުރާނެ ފަރާތަކީ. ދެން މި ވިދާޅުވީތާ އޭ.ޕީ.ޔޫން ވެސް އެ ސްޓްރަކްޗަރުގައި ވާހަކަ. ދެން ރާއްޖޭގައި ހަމަ އެއާއިލާގައި މި ބޭނުން ފާރަވެރިކުރާ އިރުގައި ހަމަ ދެން އަސްލުގައި ހަމަ ޙައިސިއްޔަތު ބަރޯސާ ވެސް އަންނާނެކަން. އެއީ ދެއްކި ހުރިހާ ވާހަކައަކުން އިނގޭ ވަރަށް ވަރުގަދަ އިންވެސްޓިގޭޝަން ހެ ބޭނުން އެބަ ކުރިއަށްގެންދާކަން. ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ސަރުކާރުން ރިސޯސަސް އެބަ އަންނަންޖެހޭ. ހިއުމަން ރިސޯސް އެބަ އަންނަންޖެހޭ. ޓްރޭނިންގައި އެބަ ބޭނުން މި ވަގުތު އިތުރަށް ހިއުމަން ރިސޯސް. އެހެންވީމާ، ހަމަ މިސާލަކަށް ޓްރޭނިންގެ ޕޮއިންޓަކުން ޗެލެންޖަކީ ވަކިން، ދެން އެއީ މި ވަގުތު އެންމެ ވަރުގަދަކަމާ ކެޕޭސިޓީބިލްޑިންގައި އޮތް ތަން. ހިއުމަން ކެޕޭސިޓީ ވެސް ބިލްޑިންގައި އޮތް ތަން. ކޮންޓިނިއުއަސް ޓްރޭނިންގ އޮތް އިންޓަރނޭޝަނަލް ޕާޓްނަރސްތަކާ މިސާލަކަށް އަންނާނީ؟ ދެން ހަމަ...

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް މަރްޔަމް ދުނާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދޭ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ކޮންސަރންއެއް އަދި ބަޖެޓުގެ ކޮންސަރންއަކަށް ވެސް ވާނެ. ކޮންފްލިކްޓް އޮފް އިންޓްރެސްޓް އަންނާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ދެންނެވީ ވާތީ އެން.އައި.ސީ (ނޭޝަނަލް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން)ގެ އެހެން ބައެއްގެ ހަމަ ވަކި މިނިވަން ބޮޑީއެއްގެ ގޮތަށް ވެސް ގެންދެވިދާނެ. ޝަރީޢަތާދުން ޖުޑިޝަރީ މިސާލަކަށް ބަޖެޓް ސާ އެހެން މިނިވަން ބޮޑީއެއްގެ މަޖިލީހަށް ރިޕޯޓުކުރާ ގޮތަށް އިންނަ ބޮޑީއެއް. ދެން އެ ބޮޑުވުން މި ބޮޑުވުން ކަނޑައަޅުއްވާ ކޮންމެވެސް އެހެން އިންސްޓިޓިއުޝަނެއްގެ ބަޖެޓުގައި ބާއްވިދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ކުރާކަމާ މި ދަންނަވާ ފައިނޭންޝަލް އިންޑިޕެންޑެންސްއަކީ ޖުމްލަކޮށް އެބަޖެހޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިތުރު ފުރުޞަތެއް ހަމަ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ތެންކިއު ރައީސް. އަޅުގަނޑު އިތުރު ފުރުޞަތެއް ސުވާލެއް އުފެދުނީ. މި ގާނޫނު އުފެއްދި ހިސާބުން ފެށިގެން 13 އިން؛ ހަމަ ހިސާބު ނަންބަރުގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. 13 އިން 20 އަށް އެންމެ މައްސަލަތައް ޕީ.ޖީއަށް ފޮނުވުނީ. އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާންކުރާ ހަމަ ގައިމު ވެސް މިއީ ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ވެސް އެންމެ ގިނަ މީހުން ބަންދުގައި ތިބޭ ދުވަސްވަރު. އޭގެ ތެރެއިން އެކެއް އަޅުގަނޑަކީ ވެސް. މިއަދު ސުވާލަކީ 40 މައްސަލަ ޒިންމާވެގެން، މިއީ އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލު. 40 މައްސަލަ ޒިންމާވެގެން 3 މައްސަލައިގައި ދައުވާކުރަން ނިންމައިދިނުގައި ޖުމުލަކޮށް އެންމެ ގިނައިން، މިހާރު މި ބޮޑުވުން ހުންނަނަމަ ބަލާލާ. ކޮން ސަބަބަކާ ހުރެގެ ގިނަ މައްސަލަތައް ދަނީ. އޭގެ ތެރޭގައި ފާހަގަކުރި އެއް ކަމަކީ ދެން އަޅުގަނޑަށް ވެސް ނޭނގެ ޕީ.ޖީގެ ވިސްނުން ހުންނަ ގޮތެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން އަނެއް އަދަދު ބޮޑުތޯ. ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޭގެ ޖުމުލައިގައި އަދަދު ބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް. އެއީ އޭގެ ޑިޓެއިނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ސަބަބަކަށް ވެދާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް ނުވިސްނޭ. ދެން ފޯރެންސިކް ބޮޑަށް މި ދައުވާކުރާއިރު އަދަދު ކުޑަވާން. އެއީ ދެން އަޅުގަނޑަށް އަމިއްލައަކަށް ނުވިސްނޭ އެއީ ހަމަ ކަމަކަށް.

އެހެންވީމާ، ޖުމުލަ މި ސުވާލަކީ 3 މައްސަލަ ބަލައިގެންއުޅެ ގިނަ މައްސަލަ ބޭރުވެފައި މިހިރީ. ބޭރުވި މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ކޮބައިކަމަށްތޯ ފާހަގަކުރެވެނީ؟

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އެ ފާހަގަކުރެއްވީ ޕެނަލައިން 15އަށް ދެއްތޯ؟

<u>ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނައިބު ރައީސް މުއުމިނާ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

މައިގަނޑު ޕެނަލައިޒޭޝަންތަކުގައި ހުރި ރިޕްރެޒެންޓޭޝަން ބަލައިލާއިރު ކަމުގައި ވަނީހަމަ، ޖޭއެސްސީގެ ނިޔަތް ގާނޫނުގައި އެ ބުނާ 10 ވަނަ މާއްދާ ސާބިތުކުރުމަށް އިންނަ ތުހުމަތުތަކާ ވަރަށް ސްޓޭންޑަރޑްގެ އަސްލު. އެ ޖޭއެސްސީގެ ނިޔަތް ސާބިތުކުރުން، އެ މިޔާރަށް އެ ކަން އެ ކުރީ އެ ނިޔަތް އޮވެގެންކަން ގަބޫލުކުރެވިގެން އެ ބާރުޖެހުނަކަން. ދެން އާދޭ ތުރާގައި ބައެއް އުސޫލުތައް، މިސާލަކަށް ޖުޑިޝަލް ސާވިސްގައި ހިދުމަތާއި ގަވާއިދުތަކުގެ ތުރާގައި އޮތް ހުރި ރެސްޓްރިކްޝަންތަކާ ގޮތްތަކެއް ވެސް އެބަ ހުރި. އެކަމަކު ރެސްޓްރިކްޝަންތަކާއިރު އެ ފުލް ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރެސަސްޓަންސްތަކުން، ގައިޑްލައިން އާގައި ނިޔަތުގެ އެބަ އޮތޭ. އާނަ އެ ޖުޑި ޖުޑިން ނޫނީ ކަންކަމަކީ ކުރުމުގައި އެބަ ހުއްޖަ އަނިޔާވެރިވުމުގެ ނިޔަތެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނު އެ މުޅިމަސްއަލަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު ބަދަލުގެނެއްސަވާފައިވެސް. ދެން އެކަމަކު އެ ބިނާކުރެވިގެން ހަރުދަނާ ކަމެއް އެބަހުރީ އިތުރަށް، މިސާލަކަށް އާދަގެ ދަރަޖައް ބަދަލުގެނެއްސަވާފައިވެސް. ދެން އާނަ އަދިއްލަތަށް ކޮށް ގަތިގެން ވެއްޓިއްޖާ ބާވާ ބުނުން، ނަންގެއާ ވީ ގޮތެއް، ފުޓުފުޓުއް ނިޔާމަ ނޫނެގެ. ދެން އާނަ ބުނާ ބުނުން ޖެހިލައި އެހެން ކިބައިން ކަމެއް އެ ސާބިތުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، ޖޭއެސްސީގެ ނިޔަތް އެސްޓެބްލިޝްކުރުމުގައި އެންމެ ގިނަ އިޝޫސް މި އަންނަނީ. ދެން ޖުޑިޝަރީ މި ދެންނެވި ގޮތަށް ޖުޑިޝަރީ ސާރަކައި ބަލައިންގެ ސްޓްރެޓަޖިކް ގެންގުޅޭތަކާ ކުރެވޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިގައި. އެހެންވީމާ، ދެން ދެ ހުކުމެއްގެ ބަހާން. މިސާލަކަށް އެކަކު ހުރި، އެކަކަށް މި ފުރުޞަތު އެންމެގިނަ އެކެއް ބަލަނީ މިއަދުން ތިމަގައި ޖިނާއީ ފުރުޞަތު. އަނެކަކު ބޭނާއިރުގައި ބޭނުނީ ތިމަންނައާ ފުރުޞަތު މި ބައި. ބޭނާއިރުގައި ކުރިންގެ ބަހާންގައި އެބަ ހުއްޖ ފުރުއްސުން. އެހެންވީމާ، އަނިޔާވެރިއޭ. އާނަހަރަށް ޖަހުއްތަކާއި އެބަ ހުއްޖ. އެކަމަކު އެ އަނިޔާތަކަށް އެހެން މި އަނިޔާއެއް ކަމަށް ސާބިތުކޮށްދޭނޫނެ. އެހެންވީމާ، ޖިނާއީ މިންގަނޑުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރނަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެންނަ ފެނުމުގައި އެ ނިޔަތުގެ އެބަ ފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ފެނުމުގައި ހަރުސާ

ހިނގައިދިޔާ. އޭގެސަބަބުން ކުރިމަތިލައިގެންނޭ މި ކަން ހިނދީ. އެންމެން އަރައިގަންނައިރުގައި ސިޔާ ވިޔަތް ސޯޝަލްމީޑިއާސް މިގޮއި އެބަ އާދޭ އާންމުން ބޭރުގެ ކަންކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހީ ސްޓޭޓުތަކުން. އެހެންނަމަވެސް، ޕީޖީން އެ ޖެންޑަރއިންކްލޫސިވް މި ދެންނެވީ ބޭސިސްގައި. އެހެންވީމާ، ފްރެސްޓީ އިޔާ އިސް ނިޔަމަ އެސްޓަބްލިޝްކުރާއި އެ ކަން ވީ ގޮތުގައި ފުރެއްދުންތެރިކަމެއް ހުރި ކަމަށް އެ ބާރު ކުރިއާދޭ މައިނިޔަލް ފުރެއްދުން. ދީން އަޅުގަނޑުމެން އެދޭ އަސްލު އެ ކާސްޓަމެއް ކަލްޗަރާ ހިސާބަށް ދާން. ކަލްޗަރާ ހިސާބަށް ގޮސްގެން ކަލްޗަން އެ ޖެސްޓިފައި ނުކުރޭ. އާދި އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ސަޕޯޓްސިސްޓަމްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރަތަމަ ވަރަށް ގަދަފަސްކަން އެއީ. އަޅުގަނޑުމެން އެގޮ ދީނާ ކާސްޓަމަށް ފޮކަސްކުރައި ހުރިހާކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެން ފޮކަސްކުރައި ހުރި ކާސްޓަމްތައް ދަޢުވާކުރަން ވޯކްކުރައްވާކަށް ދޭތި މަސައްކަތްތައް ދަޢުވާކުރުވުމަށް ކަލްޗަރ ހިސާބަށް ދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކާސް ޖެންޑަރއިންކްލޫސިވް އިން ސަޕޯޓް އިންސްޓިޓިއުޓްގައި ކާސް ޖެންޑަރއިން ކުރާކަމެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސެޕްޓް މަޤުބޫލް ބައިވެސް ހުރިހާ ކަހަލަ ދުނިޔޭގައި ޕީޖީއާ ހަމަހަމަ ގެންގޮސްދާ. އެކަމަކު ހަމަ ކޮންމެ ފުރުސަތުގައި ވެސް ޖެންޑަރއިންކްލޫސިވްވުން އަޅުގަނޑުމެން ރިޕީޓު ކުރީ އަދިން މި ކާސް ރިވިއުކޮށްދެއްވާނޭ އެހެން ގޮސް އެބަ އޮތް. ސާ ވީ ޑީ ހަވާ ކޮންސަރންސް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރންސްއާ އެއްކޮށް މިހާރުގެ ޕީޖީއަން އަޅުގަނޑުމެން ވާނެ ސިޔާއެއް ފޮކަސްވެފައި މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ކަންކަމަށް ތަރުޖަމާ ބޭނުންކުރާ މި ޢާދަކުރާ ދަތުރު މިހާ ބޮޑަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭނެތީއޭ އަޅުގަނޑުމެން ކޯޓު ހިސާބަށް މަސައްކަތް ނުކުރެވޭ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މާދަ! އިތުރު ސުވާލެއް ނެތިއްޔާމުން މި ކޮމިޓީގެ މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިންމައިލަން އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރަން. ހިޔުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ވަޑައިގެން ދެއްވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިންޝާﷲ. މިއަދުގެ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުން ނިންމައިލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ވަޑައިގެންނެވީތީ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް.